

МУНИЦИПАЛИТЕТ

№ 11 — 1934

NOVEMBER

Е

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.
Einer, Helmi, konservatooriumi lauluõpetaja „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.
Ernesaks, Gustav, muusikaõpetaja, Lembitu 8-a—1.
Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3.
Hellat-Lemba, L., konservatooriumi lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-34.
Kapp-Ruckteschel'i muusikakool, Vene tn. 16—6.
Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Pilve tn. 6—9.
Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.
Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, V. Patarei tn. 3—2.
Lipand, Ella, konsertilaulja, häälesäädja, Raudtee tn. 66—9.
Mohrfeldt-Viitol, H., konservatooriumi van. klaveriõpetaja, V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
Norman-Baudkats, E., Kaupmehe tn. 17—7.
Palm, Rudolf, viiulikunstnik, Raadio-Ringhääling.
Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpet., Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Klaveritööstus

K. SAAR

LIIVALAIA TN. 33. TELEFON 457-01.

Soovitab
otse töökojast

PIANIINOSID,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitusused muusikatundjailt.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Toomingas, Vold., muusikaõpetaja, koorijuht, Paldiski mnt. 42-b—6.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õpetaja, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Bölan, Rita, konservatooriumi itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Leemets, Vold., viiuli ja teoreetiliste ainete tunnind. Nõmme, Öie tn. 29.

MUUSIKALEHE 1934. A. TELLIMISHIND:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 2.50

Ilmub 10 korda aastas.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinna, Lai tän. 7. * Telefon 431-82.

SISUKORD:

Laulukunstnik ja lauluõpetaja — V. Blossfeldt.

Idealistlikust ja realistlik-naturalistlikust suhtumisest ooperisse kui suurvormi — E. Roos.

Näpunäiteid väikelava tegelasile ja asjaarmastajaile — J. Pert.

Matkamuljed Stockholmist — H. Lukas.

Jooni meeslaulu arengust iseseisvuse ajal Viljandis — AIL.

Helikunsti sihtkapitali kirjastus — Ed. V. K. Türipu' laulude sünnilugusid — J. Reinthal.

Meeskooride nurk.

Otto Hermann'i mälestuseks — R. Patzner. Ooper ja kontserdid.

Mitmesugust, illustatsioonid, naljad.

Järgmine „Muusikalehe“ nr. ilmub 15. detsembril.

MUUSIKALEHT

LAULUKUNSTNIK JA LAULUÕPETAJA

Valter Blossfeldt

Keegi professor Berliini kuninglikus lauluõpetajate pedagoogiumis oma loengus tähendas: lauljalt nõudvat ta esiteks häält, teiseks jällegi häält ning kolmandaks — veel kord häält. Mina omapoolt pean häält laulja juures loomulikuks vahendiks sihi savutamisel. Tuleb mõelda ka laulja muusikalisele kuulmisele ja rütmitundele.

Kõik need omadused kokkuvõetult teevad isikust muusikalise laulja, kuid kaugeltki veel mitte laulukunstniku. Võrdlen oma tõekspidamist ristimis-sakramendi lausega: „Vesi ei tee seda tõesti mitte, vaid jumalasõna, mis on vee juures.“ Laulukunsti seisukohalt saaksime järgmise deviisi: hää, kuulmine ja rütmitunne ei tee veel kellestki laulukunstnikku, kui lauljal puudub tundmus, sisemine elamus, fantaasia, kujundusvõime, temperament jne. Need omadused kogusummas teevad kunstniku, ning tahab ta pühenduda lavakunstile, omab meeldivat kuju ja välimust, võib talle ennustada tulevikku.

Samad nõuded tuleb esitada ka kontsert- ja oratooriumilauljale, kuigi mitte täiesti ühisel määral. Mõlemad, nii lavakunstnik kui kontsertlaulja, peavad oma- ja muidugi hääd häälelist haridust, kuigi lavajõul ei tule tarvitada kõiki peensusi, nagu pianissimo jne., kuna orkester ta hääle siis täieliselt matak. Lavalaulja häält allutavad kaasmõjurid; hää mäng, dekoratsioonid, kostüümid jne. katavad tihti häälelised puudused, ning lauljal on siiski edu.

Teisiti on aga lugu kontsertlauljaga, kes seisab tegevusetult tühjade seinte vahel. Siin kuulaja tähelepanu suundub ainult häälele, ja kui see pole haritud küllalt peensuseni, ei või olla juttu tagajärjekast esinemisest. Võrdluseks lava- ja kontsertlaulja vahel tuletagem meelega fakti, et vaid väga harva võib olla lavalaulja hää kontsertkunstnik ja ümberpöördult.

On küsitav, kas suudavad anda konservatooriumid ja muusikakoolid lauljale selleks vajalist muusikalist küpsust, et olla kunstnik või isegi lauluõpetaja. Muusikakooli lõpetanud laulja hääles leidub veel nii paljugi õpilasilikku ja valmimatut, sest ühekiilgne meetod, mille järele on harjutatud konservatooriumis, pole suuteline arendama kõiki häälelisi võimeid. Noor laulja peab täiendama oma konservatooriumis saadud teadmisi mõnes teises koolis belcanto-kunstniku juhatusel, et viia häält kunstilise täiuseni. Kuid ka siis ei tohita jääda seisma saavutatud võimete ja teadmiste tasemele, vaid tuleb töötada edasi võimalikult enda juures, sest kunsti õppimisel, — nagu ütles Rob. Schumann — ei olegi lõppu. Mõne aastase lavategevuse või kontsertreerimise järele peaks kontrollima laulja oma häält õpetaja juures, et kõrvaldada juhuslikult saanud vigu.

Lauluõpetajaks võib hakata iga haritud laulja, kuid jääb küsimuseks — milliste tagajärgedega. Et olla tõesti tubli ja tusedate võimetega õpetaja, selleks peab omama hulgalisi teadmisi, arvukaid koge-

musi, suurt kannatust, tahet ja armastust oma tööks. Eelarvamustest vaba lugeraja õigustab mind, kui ütlen, et noor laulja, kes on lõpetanud konservatooriumi, ei või veel kaua end lugeda hääks lauluõpetajaks, kuigi ta omab paljukiidetud itaalia meetodit, milles siiski ka esinevad oma suured puudused.

Astudes muusikakooli, unistab noor laulja kunstniku elukutsest, loorbereist ja edust. Seejuures suhtub enamik õpetusse üksikõiksel; see leitakse olevat igav, kuna soovitakse jõuda võimalikult kiiresti sihile. Kahjuks täituvad need ilusad unistused tänapäeval aga väga harva, ning noor laulja on sunnitud andma juba majandusliku surutise pärast tunde, kuigi tal puuduvad selleks vajalised teadmised.

Milliseid õpetajakogemusi ja -teadmisi omab siis noor muusikakooli lõpetaja? Minu isikliku arvamuse järele küll õige vähe. Ta on õppinud lähemalt tundma vaid ühtainust meetodit, kuid laulukunsti õpetamiseks teistele sellest ei piisa. Laulja teab, kuidas on kõrvaldatud ta enda häälelised vead, ta ehk kuulis ka kaasõpilastele antud juhatusi, — kuid see on kõik. Omab ta sääljures veel veatut häälematerjali, mis pea iseenesest suurema vaevalta ja tööta kujunes kunstipäraseks (muusikaline talent leiab juba instinktiivselt õige arenemistee) — on ta õpetuse ignoreerijana selles täieline võhik. Siis ka palju suuri lauljaid vastavad vaid õlakenitamise küsimusele, kuidas nad suudavad valitseda oma hingamist ja häält nii täieliselt.

Imelisel viisil on aga kriitika- ja otsusvõimetu publik juhitud ikka veel valearvamusest, nagu suudaks hää laulja olla ka sama hää õpetaja. Loomulikult peab lauluõpetaja omama õiget ja hästiharitud häält, mille ta pole saanud aga mitte mängides, vaid aastaid väldanud pideva tööga ja püüdmisega.

Kui õpilased omaksid tõesti veatut häälematerjali, oleks seda kujundada ju kerge, kuid häälevead on nii mitmekesised, et noor laulja ei ole suuteline neid leidma

üles teiste juures, veel vähem teab vahendit, kuidas neid kõrvaldada. Nimetan näiteks üksikuid sagedamini esinevaid vigu paljudest teistest: lametoon, tühitoon, suulae-toon, surutud toon, ninahäääl, terav häääl, kurguhäääl, tremoleeriv ja suure õhuga saavutatud häääl.

Kujutletagu vaid, millist kuulmist ja milliseid kogemusi peab omama õpetaja, et tunda inimehääle vigade põhjusti ja liike, ning missugust erilist häältkujundavat võimet ta vajab, et juhtida valehäält õigele arenemisteele. Sellele asjaolule mõeldes alles taibatakse, missuguse vastutamatus ja kergemeelsusega inimesed end kuulutavad lauluõpetajaiks. Häältkujundav kuulmine erineb suuresti lihtsast muusikalisest kuulmisest: ta on kuulmine inimliku häälefunktsiooni kui niisuguse jaoks, ta kuuleb igas inimehääles peituvaid, ka kõige pisemaid ja peenemaid, tarkustusi ning omapärasusi.

Lauluõpetajal pole mingit põhjust uhkustada, kui ta suudab arendada ilusahäälelilist andekat õpilast, vaid ennem juba siis, kui suudab viia puuduliku, lühitulatusliku ja kareda häälematerjali niikaugele, et laulja võib esineda edukalt. Kuid selleks vajab õpetaja suuri kogemusi ning pedagoogilisi teadmisi vastavast õppeasutisest.

Niisugused pedagoogiume oli minu õppimisajal Berliini kuningliku muusikaülikooli juures, kus valmistati ette lauluõpetajad ja ooperi-režissööre. Õppeaeg muusikaülikoolis kestis viis aastat, kuna pedagoogiline õppus algas kolmandal aastal. Õpetajaiks pedagoogiumis olid lauluproffessorid erakonservatooriumidest, milliseid leidis Berliinis tol ajal 30-ne ümber. Siin võeti läbi üksikasjaliselt kõik laulumetodid ja peatuti kõigi laulusse puutuvate alade juures, nagu esteetika ja hääleühigieen.

Kõigi pedagoogiumis läbivõetud meetodide ühiseks sihiks on vabastada häält kaelalihaste survest ja viia teda õigele toetuspunktile. Ainult vahendid, kuidas seda saavutatakse, on igal meetodil eri-

nevad. Loengu ettekande ajal ei tohtinud õpilased seda järele kirjutada, vaid pidid aine töötama läbi kodus, et sellest nädala lõpul refereerida.

Teine aasta pedagoogiumis oli huvitavaim, kuna nüüd algasid praktilised harjutused omandatud meetoditega. Selleks töid professorid kaasa ka oma eraõpilased, et nende juures esinevaid vigu selgitada näitlikult. Professorid olid kohustatud tooma kaasa kõiki oma õpilasi, — ka kõige halvemaid, sest just nende juures saadi rikastada teadmisi õpetamises, kuna jälgiti nende edusamme ning õpiti tundma vahendeid ja teid, mille abil kõrvaldati vead. Kuid siiski leidus ka neid, kes üldse ei edenenud ja aasta lõpul laulsid sama halvasti kui algulgi. Kaks korda nädalas saabus Berliini professoreid

ühes õpilastega ka Dresdenist ja Leipzigist, nii et pea iga päev sai kuulda uut.

Kolmandal, ja ühtlasi ka viimsel õppeaastal pidi pedagoogiumi õpilane professorite assistendi juhatusel ise õpetama ja nii praktiliselt näitama oma võimeid. Selle aasta lõppedes anti neile, kes suutelised õpetama, diplomid, kuna teised said vaid tunnistuse, et nad on lõpetanud asutuse.

Meetodeist tähtsamad, mille juures peatuti Berliini laulopedagoogiumis, olid järgmised: 1) itaalia meetod, mida olen vaadelnud lähemalt varemias „Muusikalehe” numbreis, 2) prantsuse meetod, 3) primäärmeetod, 4) takistuspõhimõtte meetod (Stauprinzipmethode), ja 5) Richard Wagneri kool.

Järgneb.

IDEALISTLIKUST JA REALISTLIK-NATURALISTLIKUST SUHTUMISEST OOPERISSE KUI LAVALIS-MUUSIKALISSE SUURVORMI

E. Roos

Järg.

Õeldu loomuliku järeldusena püsib muusika paratamatult, kui ta tahab jääda nautitavaks (ja see on olnud ta ülesanne algusest päele), ka ooperis enam-vähem idealiseerival tasapinnal, kõikudes klassiliste sümfooniaste absoluutse idealismi ja moodsa programmimuusika mõõduka realismi vahel, mille tulemuseks on olnud heilindid, alates vana-itaalia vormikindlaist lauluoopereist ja lõpetades ultramodernse veristliku lavamuusikaga.

Nii siis seisame omapärase paradoksi ees: muusika ei takista ühtki ooperielementi arendamast, tarbekorral äärmist naturalismi, aitab selle rõhutamiseks pigemini oma poolt veel kaasagi, jääb aga ise sääljuures antinaturalistlikuks nähtuseks, seirates ilmselt idealistlikku tendentsi. Kuidas on see võimalik? Lihtsalt selle tõttu, et muusika esteetilise elamusena kuulub oma olemuselt irreaalsuse valdkonda, peletades meie mõtted eemale tegelik-

kusest ja tõstes nad idealistlikesse sfääresse; sääljuures räägib ta aga säärast üldmõistetavat universaalkeelt, mis võimaldab tal hõlpsasti saada igasuguste karakterite ja situatsioonide ületamatuks illustreerijaks.

Sellelt seisukohalt võime kõik olemasolevad ooperid jagada kahte suure üldrühma: 1) muinasjutulised ooperid, kus irreaalne sisu pole idealistliku muusikaga mingis vastuolus (Rimski-Korsakov), ja romantilised kangelasooperid, kus idealiseeriv müüt on samalaadsele muusikale samuti tänuväärseks fooniks (Wagner); 2) realistlikud ooperid, kus ilmestub äsjakirjeldataud paradoksaalne seisukord: põhiolemuselt idealistlik muusika illustreerib draama naturalistlikke tendentse (Mussorgski). Jazz-ooperi kui tulevikukavatsuse jäätame esialgu kõrvale.

Olles seega vaadelnud, missugusel määral idealistlik ja realistlik käsitlusviis pää-

sevad maksvusele üksikute ooperielemen-
tide juures, võime nüüd asuda selgitama
küsimumst, kuidas on ooperist rahuldatud
ühe või teise kunstilise suhte viisi esindajad
publiku hulgest. Realismi pooldajad, na-
gu loomulik, võtavad üldiselt eitava seis-
koha. Stiililiselt ühtlasele muinasjutulisele
või mütoloožilisele ooperile vaatavad nad
kaastundliku üleolekuga kui mingile ajast
ja arust läinud mineviku kummitusele,
mis uusaja asjalikule kainusele enam kui-
dagi ei vastavat; realistliku süžeeaga ooper
võib nad aga ajada päris vihale, sest siin

kuulsat Aristoteles'e terminit. Oivalise et-
tekande juures võib säärane ooper vallan-
dada neis entusiasmitorni. Nemad on see-
ga ooperi ideelised kandjad. Realist-
liku sündmustikuga ooperisse, kuigi nad
leiavad siingi väga palju nauditavat, suh-
tuvad nad muidugi palju vähema sisemise
soojusega, sest see võimaldab neile vähem
esteetilist illusiooni, juurdudes liiga tuge-
vasti karmi igapäevsuse pinnal. Ja nii
siis mõnikord juhtubki, et haarava realist-
liku sisuga draama ja iseendast päris väär-
tusliku muusika sünteesi tulemuseks on —

Foto Parikas

„Eugen Onegin“ — tutvumistseen; vasakult — O. Torokoff-Tiideberg,
O. Gutman, N. Romanov, M. Taras, V. Veigart.

idealistik muusika tundub neile talumatu
võrkehana muidu nii ühtlases realistlikus
miljões. Sedaliiki publik on täiskasvanu-
te hulgas praegu suures enamuses ja nen-
de suhtumine asjasse on sellepärast ma-
teriaalselt otsustandva tähendusega.
Väljakujunenud idealistliku suhte viisiga
inimesed, kelle arv praegusel ajal kordkor-
raft kuivab kokku, leiavad esimest liiki
ooperis, eriti heroilis-romantilises, ületa-
matu sünteesi kõigest, mis on ideaalne,
meeliilendav, vaimustav, argielust vabas-
tav, katarsist tekitav, et tarvitada seda

ooperi esietendus tühjale saalile. Põhjus
ei tarvitse kaugeltki seista selles, et teos
säärasel kujul on väärtusetu, nagu tihti
arvatakse, vaid ta lihtsalt ei paku ei ühele
ega teisele osale publikust täit sisemist
rahuldust ja jääb nii omaga kuivale.

Nagu öeldust selgub, on ooper õieti luk-
sus, määratud publiku väikese osa ülilmaks
naudinguks üldmassi kulul, kes ei suuda
või ei tahagi lasta end vaimustada sellest
nende arvates nii iganud, eluvõõrast kuns-
tist. Ja kuna kogemused näitavad, et
massi ei saa peaaegu kunagi kasvatada

tõeliselt nautima midagi, mis on talle loomu poolest kuidagi vastuvõetamatu, siis ooperiarmastajate perel tuleb pidada võitlust nende naudingute eest, mille vastu enamik jääb paratamata külmaks.

Kui oleksime järeleandlikud sihikindlat realismi postuleerivale publiku enamikule ka muusikalavastuse alal, kuhu jõuaksime siis välja? Ma ei hakka siin rääkima, et selle tagajärjeks oleks äärmine ühekülgusus teatud liiki kunstitaotlustes, sest see iseenesest ei tarvitseks olla veel eriline pahe. Küsimus seisab hoopis selles, mis sugune on see kunstiline ühekülgusus, mille kasuks ohverdaksime niimoodi vähemiku soovid ja harrastused.

Realismi öitseng kunstis ja kirjanduses langeb ühte materialismi tõusuajaga läinud sajandi keskel. Realism ongi õieti selle filosoofilise voolu kunstiline kehastus, mis surnud aine säeb jumalduse keskpaigaks. Üksikuid paralleele nende kahe voolu vahel tõmbama hakata ei ole siin kohane, ent iga haritud mõtleja suudab teha seda isegi ilma lähema juhteta. Samasse perre kuuluvad veel, nagu teada filosoofiaajaloost, ateism, determinism, fatalism ja pessimism — ilmavaated, mille negatiivne mõju kasvatusse ja kõlblusse on küllalda-

selt tuttav lähemast minevikust kui ka olevikust. Muidugi pole seega veel öeldud, et kõik realistid oleksid ühtlasi ka ateistid, pessimistid jne., kuid realismi kui kunstilist ilmavaadet viimsete loogiliste konsekventsideni arendades jõuaksime lõpuks paratamatult nende vaateviisideni. Kunstiline idealism sellevastu on peegeldis filosoofilisest idealismist tema mitmekülgseis nüanssides; edasi kuuluvad siia veel indeterminism, teism, optimism j.m. — voolud, mille ülesehitav tendents üksik-indiviidide ja rahvaste elus ei vaja enam erilist selgitust. Kui nüüd ooper avaldab oma muusika kaudu, nagu nägime, tugevat idealiseerivat tendentsi, astudes ilmselt tegurite kilda, mis aitavad kaasa pinna loomiseks viimati mainitud vooludele, siis ei või materiaaletest või subjektiivsetest kaalutlustest lähtudes asuda põhimõtteliselt eitavale seisukohale selle kasvatuslikult nii tähtsa kultuuriteguri vastu. Ka siin olgu tõrjutud tagasi vastuväide, et kõik ooperid pole ju ülesehitava iseloomuga. Oleme kogu aeg käsitlenud ainult põhimõttelisi seisukohti; põhimõtteliselt on aga ooper juba oma idealistliku muusika kaudu positiivse väärtusega kasvatuslik tegur.

NÄPUNÄITEID VÄIKELAVA TEGELASILE JA ASJAARMASTAJAILE

Jaani Pert

Väikelavad ja lavakunstis asjaarmastajad ei suuda endastmõistetavalt pidada sammu ei suurlavade tööga ega tehniliste saavutustega.

Võiksime lausuda, nende kahe teed lähvad lahku, erinevad. Ja oleks eksitus ühele eeskujuks sääda teisi, kuigi väikelavad seni nagu paratamatult on seisnud suurteatrile mõju all, kuna oma tee ja tööviisi leidmine ei ole kerge ja siin läheb vaja pikema-ajalisi kogemusi.

Kuid neil tuleks viimne leida, sest siis nende töö on kahtlematult õnnestunumaid tagajärgi, kui ülesandeid lahendatakse oma võimete ja ümbruse kohaselt.

Väike- ja maalavad ennekõike ei suuda taotleda neid suuri esteetilisi sihte, mis on

loomulised suurteatrile töö juures. Selle eest väikelavad aga püsivad otseses kontaktis maa-paremikuga, tolle ärksa elemendiga, mis osutub maa ning väikelinna siidametunnistuse, meelsuse hääleks ning tooniandjaks.

Siit järeldades väikelavad võivad palju saata korda tuju, meelsuse organiseerimisel; nad pakuvad oma ümbrusele meeletutust, argipäeva unustust ja ka lõbusat, mõistlikku ajaviidet, mida ei tarvitse võtta üleolevalt.

Väikelava kui iseseisva teguri jõud ja väärtus võib ületada isegi suurlava oma, kuna ta on oma ümbruse keskel ainukeks näite-tegelaseks; suurteatrile kõrval

masside meeleolu-tundeolu mõjutavad teatavasti veel mõnikümneid teist tegurit.

Esimeseks küsimuseks on loomulikult: mida mängida? Teose valikul tuleb pidada silmas asjaarmastajate või väikelava truppi suurust, ning jõukohase teose puhul asjaolu, kas selle tekst on elav, et tegevus ei mööduks monoloogides ja igavates kahekõnedes, vaid et laval esineks stseene ka arvukama tegelaskoguga. Veel menukamaks osutub näidend, kui selles leidub tantsu, muusikat ja laulu. Igal juhul tuleb hoiduda näidendeist, kus pikka osade juures asjaarmastajad võivad väsida ja kaotada siis mängus vajalise kontakti publikuga.

Kärpimised on lubatavad, ja seda väikelavad ka kasutagu. Toimetades valikut kahe teose vahel, võib nende mängitavust määrata kindlaks kas või järgmise mehaanilise meetodi varal: võrreldagu, palju on kummaski vaatuses stseene, s. o. laval tegelaste vaheldumisi, välja- ja sissekäike. Siis jälgitagu, kui võrd tegelased kõnelevad vaimukalt, kui võrd nende hingeel on õige, nende tundeavaldused haaravad, ja kui võrd huvitav on intriigi lõpulahendus.

Teiseks küsimuseks, kui teos leitud, osutub selle lavastus, tõlgitsus. Harilikult teose lavale rakendaja (näitejuht, lavastaja) ise oma käel loeb läbi teose, mõtleb ja kaalutleb selle tegelaskujude tõlgitsemise üle — ja kui tal ligikaudu pilt on selgunud, mida ehk võimalik teosest vormida, siis ta pöördub lähemate kaastöölise, näitlejate poole, ja proovid algavadki.

Kuid võib toimida ka vähe teisiti (seda tehakse sagedasti vene lavade juures ja teatristuudiois), nimelt teos ennekoike loetakse läbi koos tulevaste tegelastega, trupiga. Näitejuht loeb ja teised jälgivad oma raamatulist. On teost hoolega loetud, järgnevad läbirääkimised, kuidas keegi sai aru sellest või teisest osast ning kes koosolijaist sellesse või teise ossa sobib kõige paremini. Sel kombel võib kollektiivselt töötada välja isegi peensusteni nii üksikosaliste mängu kui ka kogu teose ettekaande. Ei ole tööjuht või näitleja mõne koha ettekaanda oma osas rahul, peatab ta proovi ja võib alata ühist arutlust õigemal tõlgitsemise leidmiseks, kusjuures üks ja teine näitleja katsuvad oma poolt kanda ette kõnealust teksti. Paremini õnnestunud tõlgitsus jääb maksmata.

On teose ja üksikosaliste tõlgitsuses jõutud juba selgusele (siinjuures tihti teose autor märkustes oli annud näpunäiteid ja lähtekohagi), siis laheneb kogu küsimus kergesti. Kui aga autori otsesed iseloomustused puuduvad, tuleb tähelepanelikult jälgida kaudseid iseloomustusi selle

või teise tüübi kohta, mis võivad leiduda tekstis — näiteks, kuidas see või teine osaline lausub tekstis oma kaaslase kohta: kas ta peab teda ilusaks, suureks, väikseks, paksuks, nooreks, vanaks, hääks inimeseks või halvaks, targaks või rumalaks.

Harilikult sääraseid kaudsed märkused ning võrdlused ühe ja teise osalise kohta, kui need kirjutada välja teose algusest lõpuni, annavad täielise pildi sellest või teisest osast.

Kuid oletame, et ometi ei leidu tekstis sääraseid kaudseid märkusi ning osaliste võrdlemisi, siis tuleb jälgida, millise teksti on autor pannud suhu sellele või teisele osalisele. Õrn, unistuslik tekst peab leidma ka samase väljenduse kujus, osakandja välimuses ja hääldusviisis. Samal ajal kõige selgema pildi osalise iseloomust saame tema tegevuse kaudu ja nimelt: millistel motiividel ta taotleb oma sihte, kas lähtudes egoismist, materjaalsest kasust, või siis arvestades oma hingelligutusi, südametunnistust, kõrgeid sihte, isegi ohverdades end teiste õnne ja hääolu eest.

On niiviisi selgitatud osade kujud, järgneb osade jaotus. Varematest kogemustest on tihti selge, kes trupis sobib esimeseks nais-, kes meesarmastajaks, kes pereisaks, kes sulaseks jne. Kuid täielist selgust ette siin kunagi ei saa olla, sest näitlemine — ka algeliseimas astmes — lähtub elavast loomingu-lättest, kus aga on võimalikud igasugused üllatused: seni vanu eteesid mängija äkki võib hästi maha saada tema hingeelule vastava armastaja osaga, ja ümberpöördukt.

Kuid osad jäotades tuleb ühtlasi pidada silmas ansambli-, koosmängu nõudeid.

Kui näiteks te usaldate esimese naisarmastaja osa pikale, saledale neule, tema partneriks ei tohi olla kääbus-mehe. Ja vastupidiselt.

Üldse: teose südamlitku joont kandjad näitlejaspaarid peavad suutma võistelda elus või meie ettekujutusel elavate õilsate, mehiste, tugevahäälaliste kujudega.

Siinjuures on soovitatav, et kõrvalosalist ei mängiks surnuks pääosade esitajaid.

Kuid kõrvalosade näitlejad võivad täiesti eksida reeglite vastu, mis maksivad pääosalistele. Komöödiais näiteks kõrvalosalistest abielupaar — pikk kõhn mees ja madal paks naine liikudes tekitavad alati huumorit, kusjuures üks võib vadistada kiiresti, teine jälle kontreerida hästi aeglaselt. On teoses kaks lahutamatu sõpra, siis tuleb kasuks, kui neist üks on pikk, teine lühike (Patt ja Patašon). Jälle annavad hää efekti.

Teise sõnaga, kõrvalosade näitlejate pu-

hul tuleb rõhutada võimalikult kontrastsäädust. Pikk ja lühike, kõhn ja paks. Pikk on nõrk, pisike maailmatu tugev; pikk laisk ja aeglane, lühike terane ja kaval (Vanapagan ja kaval Ants).

On kontrasti-sääduse alusel osad jaotatud, samuti siis pandud liikuma ja kõnelema, osutub elavus ja huumor garanteeritud.

Järgneb laval liikumine, jälle päris keeruline küsimus. Esiteks juba tuleb kohtadele säädmine — tähtsamad näitlejad ikkagi publikule lähedamale, kusjuures need, kes parajasti kõnelevad, s. o. mängivad, vastavaks ajaks liikugu ettepoole, lava suule lähemale. Niipea kui mängu edasi kandma asuvad teised näitlejad, esimesed nagu iseenesest tõmbugu tagaplaanile, andes aset uutele.

See on üldpõhimõte. Siinjuures vanem, tüsedakujulisem mees (peremees, isand jne.) liigub vähem, saunik, saunanaine, rätsep, sulane, karjapoiss rohkem.

Ka kõnnakus, liikumistempos avaldugu osa põhikarakter. Kergemeelne kuju liigub kiiremini, raskemeelne aeglasemalt jne. Liikumise ja osaliste seisukohtade äranäitamisel peetagu silmas, et mängijad ei kuhjuks lava ühte nurka või poo-

lele. On paremal kaks näitlejat, asetatagu ka pahemale kaks — ning nende vahekohtale tagaseina ette kas kolm või neli. T a s a k a a l u - s ä ä d u s nõuab seda. Ja sama säädust tuleb silmas pidada ka dekoratsiooni, lavaehituste juures, sest siin kõike kõrgemat mitte ei asetata ühele poole, mistõttu lava teine külg jääb kergeteks ja ähvardab tõusta õhku.

Ka mängu olgu ehitatud üles kontrastidele. Ei tohi kogu õhtu kestel n. ö. anda kurbust, vaid raskete elamuste stseenidele järgnegu lustlikud, kas või naer läbi pisarate, et siin vaatlejad saaksid puhata.

Samale põhimõttele ehitagu ka iga näitleja oma mängu. Mõnes kõrvalises groteskos, kas kogu aeg kas tuleb kurta, ladrata, naerda või viriseda, hoitagu samast noodist kinni algusest lõpuni. Siinjuures võetagu teatavaks, et iga uus lavale mineja peab algama rääkimist võimalikult madalalt, kuna mängu kestel näitlejate hääled tavaliselt tõusevad kõrgemale. Uue sissemineja ülesandeks on siis kõnetooni tagasi viia alla. Üldutagu laval kõrgetest toonidest — need hakkavad kriiskama ja mõjuvad vastikult kui madalad, eriti veel sattudes ägedusse, kisasse.

Foto Parikas

„Eugen Onegin“ — stseen ballit neljand. pildis; Triquet laulab kupleed.

MATKAMULJEID STOCKHOLMIST

H. Lukas

„Rootslased ei ole nii muusikaline rahvas kui teie, eestlased,“ ütles mulle esimesel tutvumisel keegi rootsi teadusemees, kes on reisinud Euroopas ja Balti riikides. Vähemalt ilusamaid rahvalaule kui rootsi omad, olevat ta kuulnud Eestis ja Leedus. Tundub, et rootslaste rahvus-

muusika arendamine on muutumas liikumiseks laiemas ulatuses. Kuigi rootslased on iseloomult tagasihoidlikud ja viisakad ning nende oma kinnitamine järele nemad on erapooletuim rahvas Euroopas, näib sinnagi ulatuvat moodne rahvusluse aate ülirohutamane, mis muusikavallas on ko-

guni õhutanud vastolusid muusikategelaste vahel. Kuna heiloojaist rootslastest mitmed on rahvusvahelise tunnustusega, siis aga suuri reprodutseerivaid kunstnikke tõepoolest rootslaste hulgast ei ole tõusnud eriti silmapaistval määral. Isegi Stockholmis suurima sümfooniaorkestri päädiringendina tegutseb juba mitmeid aastaid čehh Vaclav Talich. Rahvusliku liikumise eesotsas seisvad rootslased-muusikud on alustanud aktsiooni, et seda dirigenti asendada omamaalasega, kuid seni see aktsioon ei ole annud tulemusi. Selle põhjuseks on asjaolu, et Stockholmis valitseva kombe järele valib sümfooniaorkestri dirigendi kontsertide alatine publik, s. o. abonentkaartide omanikud ja alatiste kohtadega kontsertsaalis kuningakoja liikmed. See valijaskond on seni avaldanud üksmeelset tunnustust eelmainitud čehhist-dirigendile.

Olgu märgitud, et kontsertpubliku rõhuva enamuse moodustavadki abonendid. Sellised kaardid ei ole sugugi odavad: abonentkaart 30-nele iga-kesknädalasele kontserdile maksab 35—100 Rootsi krooni, 18-nele iga-pühapäevasele kontserdile 12—40 Rootsi krooni ja 6-tele rahvakontserdile 4—6 Rootsi krooni. (Üksipiletite hinnad on 1—6 Rootsi krooni, ooperis 1,50—7,50 Rootsi krooni). Niisuguste pilethindadega saavutatakse võimalused pidada kaks dirigenti, neist teine rootslane Adolf Vikland, ning saadakse kutsuda külla selliseid ilmakuulsusi nagu Arturo Toscanini, Ernest Ansermet, Charles Barkel, solistidest, Jascha Heifetz, Josef Hofmann, vene noor heilooja ja pianist Sostakovič, poolakas Szymanovsky jne.

Ooperihooaeg Kuninglikus Ooperis algas juba 1. septembril. Nägin sääl kaht ooperit: „Fausti” ja „Pajazzo”. Viimane anti ühel õhtul kahe-aktilise balletiga „Jumalannad võitluses” („Gudinnornas Strid”). Kahest ooperikülastusest on küllalt vähe, et selle järele võida otsustada artistide või üldse ooperi üle. Kuid üldmulje balletist oli kuidagi mõjuvam kui ooperist. Ballett oli täis pakitsevat elu, värskust, julgust ja hoogu. Ooper aga tundus tardunudmana. Ainukese noore jõuna esines ooperis sopran Stella Andrea („Pajazzos” Neddana). Rootslased peavad seda lauljatri oma ooperi tulevikuootuseks. Andrea’ hää on meeldiva tämbriga, kuid kandvus, jõud ooperi jaoks vahest veel täieliste piirideni arenemata. Vanemaist meeslauljaist esimesel kohal tuleks märkida baritoni Einar Larsson’i, siis tenorit Einar Beyron’i ja bassi Joel Berglund’i.

Ooperiorkester on 60-meheline. Kuulsin seda kolme dirigendi juhtimisel: Nils Grevillius — „Faust”, Herbert Sandberg —

„Pajazzo” ja Kurt Bendix — ballett. Huvitav on märkida, et Grevillius’e juhatamisel tundus kardpillide rühm orkestris öieti moodustavatki orkestri. Kardpillid täitsid oma osa nii suure süüdisega ja temperamendiga, et keel- ja puupillid, samuti ettekanne laval oli suuresti summutatud. Olen kuulnud varemalt suuremat kardpillide koosseisu Wagner’i ja Skriabin’i helitööde ettekandel, kuid nii haaravat muljet ei ole saanud kunagi varemalt kui siin. Dirigent saavutas kahtlemata sellega erilise efekti, kuigi see harjumatu kõrvale tundus liialdusena! Samuti avaldus Grevillius’e erakordne temperamendikus ka dirigeerimisel: muusikalise tõusu kohtadel ei jäänud ta püsima oma istmele, vaid sirutas end välja oma täies pikkuses, näides ühe artistina teiste hulgas laval!

Väga tagasihoidlikult aga juhatas noor dirigent Bendix moodsa struktuuriga balletimuusikat. Tundus kui oleks tema käsutada olnud sootuks teine orkester.

*

Minu reisu tähtsamaks eesmärgiks oli tutvuda Rootsi kaitsevää orkestritega. Kuna viibisin sääl eraisikuna, mitte komandeerituna, siis pidin vajalisi tutvusi sobitama oma algatusel. Minule oli varemini öeldud, et Stockholmis kaks parimat kaitsevää orkestrit mängivad üks mingis kohvikus, teine „Tivolis”. Seda suurem oli minu üllatus, kui „Tivolist” leidsin ainult 16-mehelise orkestri. Selgus, et mainitud orkester koosnes reservi lastud vanadest kaitsevää orkestrantidest, kuna parim Stockholmis kaitsevää orkester mängis kõrval asuvas vabaõhu muuseumis „Skansenis”. See n. n. mereväe muusikakoor (Flotansmusikkår) üllatas tõepoolest oma puhta, täpse ja painduva mänguga. Ettekanded võeti vastu 3000—4000 kuulajalt suure vaimustusega. Orkestrit, milline koosnes 32 mereväelasest, juhtis noor energiline dirigent ja heilooja Ivar Vidner.

See orkester on populaarsemaid Stockholmis ja tema kontsertide puhul on vabaõhumuuseumis alati rohkesti publikut. Sissepääs maksab 75 ööri (üle 70 sendi), pääle selle eripiletid mitmesugustesse muuseumi eriosakondadesse, kuid kontserdi ajal need osakonnad leiavad vähem külastamist. Orkestri populaarsust tõstab kindlasti ka see asjaolu, et kava koosneb ainult 12 kindlast numbrist, nende vahel on ettekanded publiku soovide kohaselt. Selleks liiguvad publiku hulgas vormimütsides pargivalvurid, kes korjavad publiku soovivaalduks-kaarte edasiandmiseks orkestrijuhile, ning selle järele ilmub juhi seljataga kava järjekorra numbrid

lauale tahvlikene päälkirjaga: „Publiku soovil”. Lihtsamaidki, väikesi asjakesi võtab publik tihti vastu suure juubeldamisega.

Orkestri tarvis on ehitatud klaasseintega kõlakoda, millesse mahub üle 30 mängija. Kõlakoda esiküljele on aga ehitatud veel lava, nii et sellel võib asetseada üle 60 mängija. Orkestrile makstakse tasu vaid 25-mehelise koosseisu eest, kuid pea-aegu alati mängitakse 30-mehelises koosseisus. Huvitav on selle orkestri koosseis: 1 flööt, 1 Es-klarnet, 6 B-klarnetit, 3 flügelhorni, 4 trombat, 3 metsasarve, 7 trombooni, neist 4 ventiilidega saate (harmoonia) mängimiseks, ja 3 tõmbtrombooni, siis veel 1 bariton, 2 väikest bassi, 1 suur bass ja 3 mängijat löökriistadel. Puuduvad tenorid ja aldid, samuti saksofonid, fagotid, oboe, II flööt ja kornetid. Suure arvu tromboonide koosseisu kuulumine an-

ja trombad, eriti aeglases legaato-mängus avaldub pehme, ümar laulev toon. Mõeldukas vibraato annab juure veel erilise võlu. Selles orkestris kõik mängijad on võrdselt hääd, nii I-stel kui II-stel ja III-datel pillidel. Mitte üksi esimeste pillide mängijad ei oma ümarat, pehmet tooni, vaid unisoonis mängides teised pillid on samuti hästi nauditavad, mitte nii, kuis see tihti esineb meil, et teised pillid esimese mängu katavad terava, lõikava tooniga.

Peab märkima otsekohe, et Stockholmi mereväe orkester on parimaid puhkpillikoore, mis mina kuulnud. Teised kaks Stockholmi jalaväe, või õigem kaardiväe, orkestrit olid tasemeil madalamad, kuigi eink paremad, kui meie tuntuimad puhkpilliorkestrid. Pillide koosseis oli sama, mis mereväe orkestris, koosmäng polnud sedavõrd täpne, samuti oli puudus hää-

Foto Parikas

„Eugen Oegin“ — Lenski ja Oegini duoll viiendast pildist.

nab orkestrile erilise ereduse, jõu ja täiuslikkuse. Eriti marsside ettekandes avaldub suur teravus ja kergus. Tähtmatult hakkad võrdlema selle orkestri mängu meie orkestrite mänguga. Eriti suur on vahe just marsside ettekandes. Meie marsid oma jõurikkusele vaatamata kipuvad jääma raskepäraseiks, jalg kipuks nagu orkestri mõjul jääma tugevamalt maa liigi, — sääli aga just vastupidi marss otsekui iseenesest tõstab jalad maast lahti. Selle juures orkestri mäng jääb siiski tagasihoidlikkuse piiridesse, andes marsile erilise graatsilise elegantsuse, mitte liialdades forsseerimisega, s. o. rõhuga kohti liialt rõhutades, nagu seda oleme võinud tähele panna üldiselt saksa orkestrite juures. Flügelhornid on oma tämbri poolest täidlasamad, tihedamad kui kornetid

dest solistidest, kuna mereväeorkestris on eriti valitud jõud. Pääle kahe kontserdi nädalas Skeppsholmenis mereväe kasarmute vahel on mereväe orkester vabastatud igapäevastest töökohustustest. Ka mainitud kontsertidel Skeppsholmenis olevat alati õige rohkesti publikut, kuna Stockholmis armastatakse puhkpillimuusikat, eriti kaitseväe oma. Väga hoolikas ja põhjalik on kaitseväe orkestrantide ettevalmistus. Kõik orkestrandid peavad olema hääd trummilööjad, trummilöömisega algab iga orkestrant. Selle nähtavaks kasuks on, et orkestrantidel on rütmitunne kasvanud lussu ja lihasse. Väike 18-meheline Gotlandi jalaväe väljaorkester, milline viibis Stockholmis külaskäigul, võis olla uhke oma 14-aastase trummilööja üle, keda publikule reklaamiti kui Rootsi sõ-

javäe noorimat trummilööjat. Peab ise kuulma selle noore trummilööja ilusat, kerget rütmi, et sellest samuti vaimustuda kui rootsi publik, kes poissi väga hellitavat.

Üldiselt peab mainima, et Rootsi kaitseväge orkestritel on seljataga pikk arenmistee, ning meie oma poolteise aastakümne arenguga ei saa end asetada nende kõrvale. Kõneall oleva mereväe orkestri eelmine juht olevat pühendanud oma parima eluea ainult selleks, et selle orkestri kunstilist taset tõsta. Praegune juht on sellel kohal alles 3 aastat, kuid juba 16 aastat juhatanud kaitseväge orkestreid. Häid aastaid on pühendanud sellele, et moodustada kindel orkestri aluspõhi. Kui see aluspõhi on saavutatud, siis ei suuda juhuslik, läbikäiv element nii kergesti enam orkestri taset nihutada allapoole. Kind-

lasti peame ka meie võtma selle printsiibi omaks, — ka meie peame pühendama rohkem tähelepanu hääde mängijate kaadri väljaõpetamisele, moodustades selle intelligentsetest mängijatest. Sellise aluspõhja sulavad juuretulijad mängijad kergesti kokku, moodustades ühtlase, plastilise massi, millele üldise ilme peab andma juht. Siin suure tähtsusega on hääeeskujud. Meil kodumaal võimaldub õige harva kuulda teiste rahvaste puhkpillimuusikat, millest aga peab märkima, et see tihtigi on arenenud teistes suundades ja mõtudes kui meie oma.

Kõigile aga, kel kunagi avaneb võimalus külastada Stockholm, tahaks tingimata soovitada külastada ka vabaõhumuuseumi ja kuulata sääll mereväe orkestri kontserti.

JOONI MEESLAULU ARENGUST ISESEISVUSE AASTATEL VIJANDIS

Meeslaulu püsiva arengu algust Viljandis tähistab igatahes 1929. a., mil asutati Viljandi Heikunsti Selts, mille juures algas tegevust meeskoor septembris samal aastal. Sellest ajast pääle ei ole enam katkenud meeslaulu areng Viljandis, kuna enne seda siin ei ole suudetud rajada püsima jäävat meeskoori.

Kuidas enne iseseisvust Viljandis meeslauluga lood seisid, ei ole nende ridade kirjutajal päris kindlasti teada. Iseseisvuse ajal on aga Viljandis varemaltki tehud katset meeskoori lauluga.

Nii juba ligematel aastatel pärast sõda nähakse Viljandis segakoori kõrval mõnikord esinemas ka meeskoori, kuigi õige väikeses koosseisus. Nende ridade kirjutaja mälestuses on elavalt säilinud see meeskoor, õieti kolmekordne kvartett, mille moodustas omaaegne Viljandi muusikaõpetaja hra K. Grünvald oma segakoori lauljaist. Alles pärast segakoori harjutuste lõppu, mis sel ajal sageli saabus kella 1—2 paiku öösel, kogunes see väikene meeskoor hra Grünvald'i pisikesse poismehetuppa ja töötas segakooris niigi põhjalikult äraväsitatud hääletega veel paar tundi, et aga mõne lauluga esineda. Säärastest ennastalgavatest meestest on jäänud meele pääle koorijuhi veel rida härrasid, — kõigepäält muidugi oma kõrgest east hoolimata praegugi veel nooruslikuks lauluvennaks jäänud hra dir. P. Mets, siis praegune Viljandi meeskoori vanem hr. E. Kongas, postkontoritülem ja kauaaegne Viljandi segakoorede innukaim tegelane hr. R. Vink (†), praegune Pärnu praost

hr. A. Grünberg, praegune „Koidu“ segakoori esimees hr. A. Paal, koh. Eesti Panga os. abidir. hr. A. Ohtla (nüüd kahjuks eemale jäänud meeskoorist kui ka mujalt), end. notar ja „Koidu“ segakoori tegelane hr. H. Kasperson, sõjaväelane O. Mauring (†) j. t. Kõiki kokku oli neid vist 13 lauljat. Mil aastal meil just oli algus, kas 1920 või 1921, seda täpselt enam ei mäleta, kuid igatahes sõja lähedast möödumist tuletas meele meeste rietus, — sel ajal oli ju frenč nii iseloomustav. Ja egas' neil keskõistel või õigem varahommikustel lauluharjutustel nalja teatud: kes hr. Grünvald'i tunnevad, need ei imesta sugugi, et meie kohe alguses võimsime asuda säärase asjade kallale, nagu seda on R. Wagner'i „Palverändajate koor“ ooperist „Tannhäuser“! Väga selgesti on ka veel meeles, et hr. praost Grünberg'il oli baritoni soolopartii ühes muidu ilusas laulus, mille inglasest helilooja nimi aga meil trükimusta ei kannatanud ja sellepärast kavades märgiti kolme ristiga. Samuti on meeles püsinud esimene pääproov tühjas „Koidu“ saalis, kus laul kõlas vägevalt vähesest koosseisust hoolimata. Hiljem esinemisel muidugi tumenes asi kõnesoleva saali väga halva akustiika tõttu publikuga täitumisel, kuid see pole enam meeles, kui soojalt just publik meid võttis vastu.

See väikene koor on igatahes iseseisvuseaegse meeslaulu tõsisem algidu Viljandis. Kahjuks aga ei arenenud see algatus püsivaks. Juhuslikke ülesandeid sooritati pärastki, ja mõni aasta hiljem vastavad

läbirääkimised, milliseid pidasid hrad Vink, Kasperson ja nende ridade kirjutaja, andsid tulemuseks isegi meeskoori ülekoimise „Koidu“ seltsi tiiva alla. Kuid siiski jäi varsti soiku meeslaulu areng, päämiselt selle tõttu, et „Koidu“ juures ei leitud soodsat pinda, kuna „Koit“ esialgselt lubadusest hoolimata lauljaid ei võtnud vastu täisõiguslikuks seltsiliikmeks. Et varsti selle järele päälegi koorijuhut hr. Grünvald Viljandist teisale asus, siis la-guneski meeskoor sedapuhku, olles paisu-nud vahepeäl juba üsna arvukaks — ühel 1925. a. säilunud pildil on mehi ühes juhiga kokku 36. Vist juba 1926. a. meeskoori aga üldse enam ei olnud, sest hr. Grün-valdi lahkumise-ga laostus mõneks ajaks Viljandis isegi segakoor, rääkimata mees-koorist. Hiljem on „Koidu“ segakoori meeshäältest ainult juhuslikult, laulupi-dudeks jne., moodustatud üsna mees-koor, kuid sel ei ole olnud mingit tähtsust meeslaulu arenguloos Viljandis.

Nüüd, aastaid hiljem, on tagantjäreli päevaselge, et meeslaulule Viljandis teki-tas vaheaja see, et puudus iseseisev orga-nisatsioon, mis oma ülesandeks oleks võt-nud meeslaulu arendamise. Ulualuse otsi-mine teiste huvidega seltside juurest oli igatahes saatuslik eksitus, mis mõneks aastaks katkestas meeslaulu arengu Vil-jandis. Kuid kahjuks siis Tallinna Meeste-laulu Seltsi kodumaaline propaganda ei olnud veel ulatunud Viljandini, üldse lau-lusidemed Tallinnaga olid väga nõrgad ja ei tulnud siis ka eeskuju puudusel mõtte-le luua meeskoorist omaette organisat-sioon, vaid „killunemise ärahoidmiseks“ just hoiduti sellest! Tagajäreks aga oli meeslaulu täielik killunemine. Selletõttu ei saagi nüüd meeslaul Viljandis oma pü-sivat arengut lugeda 1920. või 1921. a. alates, vaid pidi omaga tunduvalt jääma maha. Kui aga siis kord jõuti omaette organisatsioonini, tuli võidelda suurte ras-kustega, enne kui võidi õelda, et meeslaulu edu Viljandis on kindlustatud.

Arg katse jälle luua meeskoori, tehti Viljandis 1928. a. sügisel. Siis tuli Vil-jandisse keskkooli muusikaõpetajaks äsja Tallinna konservatooriumi lõpetanud hr. A. Pung. Kohalikes laulumeestes tekkis mõte uut jõudu tööle rakendada. Esime-ne, kes asjast nende ridade kirjutajale rääkima tuli, oli maavalitsuse asjaajaja hr. Elmar Kongas, kelle algatus ongi õieti esimeseks sammuks püsiva meeskoori loo-miseks Viljandisse ja kes selle pärastisel teostamisel omab suuri teeneid, nagu ta pärast ka meeskoori korraldamisel koori- vanemana väärrib erilist tähelepanu. Ühi-selt nõu pidades ei sõandatud siiski kohe alustada meeskooriga, vaid eslotsa taheti

teha katsed segakooriga. Lahket vastutu-lekut leiti Viljandi Rahvaülikooli Seltsilt, ja selle tiiva all alustaski hr. A. Punga juhtimisel tegevust uus segakoor. See aga mõjus kui torge erilaste pessa — oli ringkondi, kes oma monopoliõiguseks pi-dasid laulukooriga tegelemist ja uut pää-letuliijat silmaotsas ei sallinud. Ometigi kogunes uue segakoori ümber rida häid, päämiselt noori lauljaid, arvult 50 ümber, nende seas mõnedki häälekooli saanud, ja koor saavutas kohe edu. Katsuti siis selle segakoori meeslauljaist ka meeskoori ku-jundada, kuid et mehi oli vähevõitu, veidi üle 10, siis jäädi paremaid aegu ootama, katsudes segakoori juure tõmmata pää-miselt meeslauljaid, et luua kõvemalt alust tulevasele meeskoorile, mis oli ikkagi si-hiks. Julgust juure tuli päälegi sellepoo-lest, et segakoori koosseisus leidis eesot-sa praeguse Viljandi meeskoori juhi hr. Zirnask'iga rida häid värskaid tenoreid, kellede puudust eriti kardeti meeskoori loomisel.

1929. a. suve jooksul sai järjest küpse-maks iseseisva meeskoori asutamise mõte. Et jälle ei tuleks õnnetut sissekukkumist sobiva organisatsiooni leidmisel, selleks ot-sustati luua päris uus selts. Kuna samal ajal kerkis üles Viljandisse muusikakooli avamise küsimus, siis pandi loodavale sel-t-sile laiem aluspõhi ja anti talle nimeks Viljandi Helikunsti Selts, et ta võiks tar-bekorral haarata oma hõlma kõiki muusi-kalisi üritusi. Ettevaatlikult tõmmati ko-he alguses kaasa rida vanemaid tegelasi, ja 17. juulil 1929. a. peeti kitsamas ring-konnas ära uue seltsi asutamiskoosolek, millest võtsid osa praeguse Viljandi-Pärnu rahukogu esimees hr. J. Depman, Krediid-panga Viljandi os. direktor hr. R. Simon, lauluveteraan hr. dir. P. Mets, hambaarst hr. L. Zirilson, muusikaõpetaja hr. A. Pung, maavalitsuse asjaajaja hr. E. Kongas ja nende ridade kirjutaja (võib olla, et oli mõni veel). Juba järgmisel päeval saadeti registreerimisele hr. A. Pungalt koostatud ja koosolekul parandatud põhi-kiri, allakirjutatut R. Simoni P. Metsa, A. Punga ja nende ridade kirjutaja poolt. See põhikiri kinnitati siseministeeriumis 8. aug. 1929, ja Viljandi Helikunsti Selts võis alustada tegevust. Kohe kutsuti kokku avapääkoosolek 22-ks aug. Sel koosolekul arutati põhjalikult muusika-kooli küsimust ja valiti ära juhatus, kuhu targu kutsuti kõrvalseisjaid seltskonnate-gelasi, kuna seltsi tegelikud eestvedajad jäid enamikus tagaplaanile, et seda innu-kamat töötada varjus. Kahjuks juhatus-e koosseis ei olnudki õnnelik (esimene esi-mees näit. ei õiendanud oma liikmemaksu-gi!), ja esialgu kavatsetud muusikakoolist

ei tulnud ka midagi välja, kuid seda energilisemalt algas tegevus laulu alal, kus tõuke andjateks said hoopis teised isikud.

Esialgu tehti veelgi katset segakooriga, mis täies koosseisus tuli üle Rahvaülikoolide Seltsi juurest ja alustas tegevust septembri esimestel päevadel. Kuid varsti algasid ka eeltööd meeskoori loomiseks, ja meeskoori arenedes suri segakoor iseenest välja, sest ükski vägi ei suutnud enam mehi viia segakoori harjutustele.

26. sept. 1929 avaldati kohalikus ajalehes üleskutse „kõigile meeslaulu sõpradele“, millega paluti kõiki „asjastuhvituid“ esimesele meeskoori harjutusele 27. septembri õhtuks. Sel päeval pandigi siis alus püsivale meeskoorile Viljandis.

Agaga palju olnud neid „asjastuhvituid“, sest pandi ju kõik rattad käima uue ürituse vastu. Meeskoori asutajaid tembeldati intriigide sepitsejaks, lõhkujaks ja kes teab kõik, milleks veelgi. Isegi poliitika kisti sekka! Ei ole siis ime, et päälle segakoori meeshäältel kaasalauljate oli vist vana laulusõber hr. dir. P. Mets ainukene, kes julges tulla kaasa n. ö. seltskonnast, ja on siis ka päris loomulik, et seda lauluvenda Viljandi Helikunsti Selts eriliselt on hinnanud ja veelgi hindab. Seltsi juhatuseski tulid kaasa vaid hr. H. Land ja A. Pung, viimane juhiks. Kõik kogenud laulumehed päälle hr. P. Metsa olid noorevõitu, suuremalt osalt 20 a. ligidased, mõni ka 30 a. ümber. Tuntud tegelaste kogu, mis mujal meeskooridele nii omane, hoidis Viljandi meeskoorist alul täiesti eemale, ning tänapäevani on Viljandi meeskoor jäänud võrdlemisi „nooreks“. See noorus on aga aligusest päälle suure visadusega võidelnud ühise asja eest, ja kui praegu võib öelda, et ta on võitnud, siis alul polnud kaugeltki kõik roosiline. Sihikindla vastutöötamise tõttu oli koor väga visa kasvama, ja seltskonna suhtuminegi oli umbusklik, selle ennast paremaks pidavas osas koguni vaenulik.

Esimene kontsert, mis peeti 23. veebr. 1930. a., oli 24-mehelisele koorile Viljandi oludes igatahes päris vägiteoks. Publikut kogunes kaunis hõredalt ja neilgi, kes tulid, oli kahtlust rohkem kui vaja, kuna hääsoovlikke leidis väga vähe — vaid endise segakoori ümber koondunud ringid. Agaga koor hr. A. Punga juhatusel ja solist hr. G. Jõe (bass Rakverest) võitsid poolehoidu, ning uue julgusega lahkuhi kontserdilt, mis õnneks aineliseltki ei lõppenud puudujäägiga.

Suurimat muret sünnitas siiski asjaolu, et koor oli väga visa kasvama. Suve vaheajaks oli jõutud vaevalt 30 meheni, kelledega käidi muuseas ka Tartu laulu-

peol ja külastati Karksi laulupäeva, kus esimest korda esineti n. ö. täis majale iseseisval kirikukontserdil Karksi kirikus, mille akustika suurel määral soodustas esinemise hääd kordaminekut. Hulk aega püsis koor umbes 30-liikmelisena, kuni sai järsku iseäralist tõuget kasvamiseks. Koori liikmeks oli astunud sõjakangelane, end. 9. polgu ülem kol-leitn. J. Schmidt, kes elas Viljandis pensionil. Ta suri äkki veremürgitusse, ja 28-kraadilise pakase käes saatis vormis meeskoor teda kalmistule rivikorras loorisse mähitud ajutise lipuga eesotsas. Jumalateenistusel kirikus laulis koor muuseas A. Lätte laulu „Lahkunud sõjamehele“ nii suure eduga, et kirikutäis rahvast sõna tõsisest mõttest oli pisarateni liigutatud. Selle laulu mõju ja üldse koori distsiplineeritud esinemine oma lahkunud kaaslase viimsel teekonnal töid kaasa üllatuse — kohe järgnevale lauluharjutusele tuli hulk laulusõpru juure, ja sellest ajast päälle jatkus lauljate juurevool järjekindlalt küllaldasel määral.

Arvuline tõus tõi aga koorile iseenest juba poole võitu. Seda oli kohe märgata publiku rohkusest kontsertidel ja koori muudel üritustel. Ühesõnaga: koor löi läbi.

Nüüd on Viljandi ainukene meeskoor töötanud juba 5 aastat, ja meeslaul on jäänudki Viljandi Helikunsti Seltsile ainukeseks tegevusalaks. Selts on koondanud enese ümber suure kogu toetajaliikmeid, ja meeskoor püsib kindlal alusel. Ka on juba koori kogunema hakanud nimega mehi kohalikust seltskonnast ja isu on tulla veel nii mõnelgi, kes varemalt oli valmis parastama. Esinduskooriks Viljandi linnale on koor seitsaadik, kui teda paluti laulma uue raekoja avamisele. Tuntud on koor tervel Mulgimaal, kus ta on annud kontserte kõigis kirikutes, linnades, alevites ja alevikes. Nende esinemiste tõukel on Viljandimaale tekkinud rida meeskoore. Esimese „välisreisu“ sooritas koor Paide ja Türile. Avalikku tänu on koorile avaldatud pärast kontserti Mustla alevivalituse nimel, ning koori kõige tänulikum kuulaja on olnud kahtlemata see vanainimene Paides, kes pärast kirikukontserdi lõppu tuli kassasse ja lisaks oma varem lunastatud pääsmele andis taskust ära oma viimsed veeringud — 14 senti, sest ta maksnud ilusa laulu eest ikka liiga vähe. Väliste tunnustuste teenis aga koor oma üksikesinemisega 1933. a. I meeslaulupäeval Tallinnas „Estonia“ kontsertsaalis ja kõige suuremat edu on ta saavutanud 1934. a. II Pärnu meeslaulupäeval.

AIL.

Muusikaliteratuuri

Helikunsti Sihtkapitali kirjastus

Artur Kapilt on Helikunsti sihtkapitali kirjastusel antud välja üks soololaul — „Vaimulik aaria“ orelil saatel, sopranile või tenorile. A. Kapp usulistes suhtumistes avaldab sügavaid kalduvusi. Siin tema tunded on häälestatud hardasti ja ta väljendab ennast puhta otsekoheusega. Aaria teksti moodustavad mõningad laused Taaveti laulust nr. 57. Vormikujundamise seisukohalt on valik tehtud hästi. Nende sõnade najal autor ehitab üles väga sisendusrikka ja meeleolulise tungivusega viisi ning täiendab seda ilmetava ja painduva saatega. A. Kapp oma muusikas pakub harmooniliselt võteteküllast ning värvikat elu. „Vaimuliku aaria“ stiil on kindlailmeline pühalikus tõsiduses; väljenduslikelt vahenditelt teos osutub valitud eredusi pakkuvaks. A. Kapi aaria kuulub silmapaistvate toodete hulka eeskavade sisustamisel.

Juhan Aavikult esinevad soololaulude sarjas kaks tööd „Kojuigatsus“ ja „Igatsuselaul“ sopranile või tenorile. Mõlemad on kirjutatud E. Enno' luulele, mis ilmutab sobivust komponisti kalduvustega. Niis üks kui teine toodetest kuulub arenduselt tekstilaulude hulka, kus sõnaline mõte saab lähedase muusikalise tõlgituse osaliseks. Meeleolud on viidud mõjuva pingeni samuti luule edasikandmises kui ka vastavate tunnete ilmutamises saateosa kaudu — koos lauluga ja iseseisvalt. Fantaasiale on liikumiseks antud kaunis rohkesti avarust. Õige ruttu võitis populaarsuse J. Aaviku „Kojuigatsus“. See töö esineb tänuliku kontsertpalana üsna sagedasti programmides. „Igatsuselaul“ (mis ilmus ka hiljem trükist), kuuleme harve-mini. Iseendast see töö on tiheda koega ja nõuab õige hääd tõlgitsemist. Oma väärtuselt ta võimaldab tõhusat muusikalist ülesannete täitmist ja tohiks leida rohket tähelepanu lauljaskonna keskel.

Adolf Vedro' kolmest soololaulust „Tähile“ (H. Viisnapuu tekstiga, sopranile või tenorile) toob saates pildistamise kalduvaid jooni. Meloodia oma kujunduselt on siiralt südamlilik ja kõneleb heldimusega. Just kõneleb, sest meeleolud sääl ei

paindu liiga raamistatud mõõtude alla. Kui mainitud laulule paistab ka välist valgust, siis „Kuldne koi“ (A. Haava' tekstiga, sopranile või tenorile) helendab ainult seesmiselt. Siin kergib eriti esile looduslikkusest ja lihtmeelest tunglev väljendus. Kui kõrvutame need kaks teksti ning võrdleme nende muusikat, siis näeme hääd iseloomude tabamist komponisti poolt. Lembitu aaria ooperist „Kaupo“ (tenorile) kuulub mainitud lavateose hiilgenumbrite hulka, kus jõud kulmineerivad suure haaravusega.

Evald Aava ooperist „Vikerlased“ on sihtkapitali poolt kirjastatud neli numbrit. Kuigi see lavatöö tuli noorelt autorilt ja tähendas esimest teost vastavas vormis, siis pakutud muusika ei kaota ka väärtust pärast päevasündmuslikku elevust, vaadatuna teatavast perspektiivist. E. Aava loomingus leidub omapärasust ja kõigepäält seesmist jõudu. Trükkis ilmutatud osadki sihivad vähem väljatöötuse pisikujundamisele kui laialt haaravale joonele. See on kalduvus veristliku laadi poole, mida ei tule aga sugugi tõlgitseda järeleaimamisena, vaid võtta sõna sisulises tähenduses — n. ö. eluläheduse mõttes. „Juta ja Ülo duett“ (sopran ja tenor) mitte ükski pole hääd muusika sisuliselt; seda võib pidada ka õnnestunud ansambliumbriks käsitusliku läbiviidavuse poolest. Asjata see duett ei seisa sagedasti kontserdikavades kui nähtavaid tulemusi andev pala. Teine juba populaarsuse omandanud ooperiosa on „Juta aaria“, sopranile. Läbilöövus rajaneb samadel meeleolu kandvuse ja lauldavuse alustel. Ka „Ülo aaria“ (tenorile) ja „Vaike aaria“ (sopranile) väärivad tähelepanu kui edukad numbrid kontsertide repertuaaris.

Riho Pätsu kolm laulu liiguvad võrdlemisi õrnades meeleoludes. „Kadarius“ ja „Kadunud kevad“ on kirjutatud V. Ridala' tekstile. Esimene nendest kõlab unistavalt ja igatsevatki ning annab sobiva vaste muusikas sõnadele. Paiguti komponist on astunud üle luuletaja kavatsustest ja jätnud arvestamata temalt kasutatud vormi. Värsi peatumiste kohad

nihkuvad paigalt ja riimid kaotavad tähenduse. Antud käsitlus aga käib järele oma loogika järgi, mis suudab end õigustada. Teine lauludest toob esile eeleegilise meeleolu ning tabab mõtete tuuma veenvalt. Teos oma lihtsate vahendite juures ütleb kaunis rohkesti. „Hällilaul“ setu rahvalaulu motiivil on arendatud välja ilusaks kunstitooteks. Saates kasutatud paralleelismid sobivad hästi antud tujus. Need kolm laulu (kõik sopranile või tenorile) tohiksid leida lahtist pinda tarvitamises.

Tuudur Vettiiku kooritööde „Merellä on sinine“ esineb soololauluna (sopranile või tenorile) samuti õnnestunud kujul. Värsilaulu poole kalduv vorm on sobiv sõnadele, mis ühes viisiga meenutavad

rahvalaadi ja midagi soomelist. Sooritatud ettekannete puhul laul on avaldanud hääd mõju. Üksikute soololaulude kaudu, mis pakuvad lisa meie vastavale toodangule, on esitatud: Alfred Karafin — „Mu südames on pühapäev“ (A. Haava' tekstiga), Johannes Jürgenson — „Ei püsi neist ükski“ (E. Enno' tekstiga) ja Verner Nerep — „Muiste“ (J. Hurda tekstiga). Kolm mainitud tööd on kõik määratud sopranile või tenorile.

Käesoleva ülevaate lõpetamise ajaks ilmus juba uusi soololaulu Helikunsti Sihtkapitali kirjastuselt; nende kohta sõnavõtt sünnib edaspidi. Märgete tegemise alla tulevad järgnevalt instrumentaaltööd.

Ed. V.

K. TÜRNPÜ' LAULUDE SÜNNILUGUSID

„Mu isamaa, nad olid matnud.“ „Mull' lapsepõlves rääkis.“ „Mu armas isamaa.“

A. Kunileidil on loodud meeskoorile viis L. Koidula' sõnadele „Mu isamaa, nad olid matnud“. Laulus kirjeldatakse rahva vabaduse kaotust ja priiuse tulekut. See laul on trükitud 1891. aastal peetud IV üldlaulupeo noodis, kuid jäänud peol ette kandmata põhjusel, et ta osutunud toleaegeesle koorele liigraskeks. Valitses üldiselt arvamine, et seda laulu veel keegi eesti koor pole suutnud õppida kätte.

1916. a. maikuus pühitsesime Tallinnas pidulikult Eestimaa talurahva vabastamise 100-aastast mälestuspäeva. Pidukomitee liikmeks oli ka Törnpu. Siis tundus Kunileidi laul oma tekstilt väga aja- ja päevakohasena. Kuna oli veel suur puudus eesti meeskoori literatuurist, juhtis Törnpu' tähelepanu sellele laulule ja andsin temale ka vastava noodi, kuna tal enesel see oli läinud kaduma.

Ta uuris hoolikalt Kunileidi laulu, arvas aga lõpuks, et ei maksa hakata vaeva nägema õppimisega, kuna see olevat koorige vähetänuks ja ei andvat võimalusi ettekandmisel kunstilisiks tõlgitsemiseks.

Siiski oli vana meister sedavõrd haaratud kaasa talurahva vabastamise juubelpäevast (põlvenes ta ise ju ka Eestimaa talurahvast), et järgnevaiks sügiseks tal oli samadele Koidula' sõnadele valmis monumentaalne laul, mis aastate kestel on sisustanud meie meeskooride kontsertide eeskavu, nüüd aga, kahjuks, oma tekstilt osutub juba vananenuks.

*

Eesti riikliku iseseisvuse saabumisele

tundis Törnpu soojalt kaasa ja nende sündmuse mõju all valmis tal C. R. Linnutaja sõnadele laul „Mull' lapsepõlves rääkis“. Teades, et iseseisvuse saavutamises mina tundsin ka enese unistuste täideminekut, pühendas Törnpu nimet. laulu mulle kui „Tallinna Meestelaulu Seltsi hällikiigutajale“.

*

VI üldlaulupeo segakooride eeskavas (peeti 1896. a. Tallinnas) oli Törnpu' laul M. Lipu sõnadele „Mu ilus isamaa, kuis kumab kullala“. See kõlav, hoogne viis milgi põhjusel pääle laulupidu siiski ei jäänud rahva sekka püsima ja langes unustusse.

Kui Törnpu oli juba Tall. M. Seltsi koorijuht, meenus ülalnimetatud viis mulle ja ka mõnele teisele lauljale, kes olime 1896. a. laulupeol olnud tegevad. Me hakkasime paluma, et vana meister selle laulu säeks meeskoorige ja meile õpetaks kätte. „Vana“, kes oma noorpõlve loomingu ei pidanud suuremat lugu, ei tahtnud sellest esiotsa teadagi ja torises pahaselt vastu. Viimaks ta nõustus ja andis ühel lauluharjutusel noodilehe mu kätte sõnadega: „Noh, laulge siis!“ Tekstina oli ta nootide alla paigutanud Lipu isamaalaulu järgmised salmid, algusega „Mu armas isamaa“.

Meie, lauljad, õppisime selle lihtsa laulu omakäel ära, ja sellest sai meile armastatud n. n. „laua-“ ja „päälekauba“-laul. Pärastpoole on see laul saanud omaks vist kõikidele eesti meeskooridele ja mitmel pool leidnud kasutamist ka kontsertnumbrina.

J. Reinthal.

meeskooride murk

Toimetaja: A. Loorits, aadr. — Lauljate Liit, Tallinna, Lai tän. 7

TMS'i matk Kesk-Euroopasse

Meie julgust selle riskantse kavatsuse teostamiseks imetleti siin Tallinnas. Imetlesid ka „Dziedonise“ lauluvennad Riias, kes leidsid, et säärane julge ettevõtte on lihtsalt meeletus. Nad kõnelesid, kuid nende parim segakoor maestro Reuters'i juhatusel oli mõni aasta tagasi asunud ka säärasele matkale, kuid mõne päeva möödumisel saanud vastavad võimud Riias kusagilt Prahast või Budapestist telegrammi raha saatmise vajadusest kojusõiduks. Otiendatud siis mitu aastat võlaarvet, milline küündinud kuni 7000 latini. Pärast kirjutatudki see arve korstnasse.

Tallinna Meestelaulu Seltsi juhatus aga oli optimistlik. Ta julges võtta ette harukordse kontsertmatka Varssavi, Prahasse, Viini, Budapesti ja Zlinni oma jõul ja riisikol. Kaasa sõitis juhatus täies koosseisus.

18. oktoobril saadetuna mahajäänud lauluvendade lauluhelidest, asusid siis need 77 laulumeest pikale teele, et „lauluga vallutada maailma“, nagu lauluvend A. Grünthal kirjutas oma huvitavais artiklreis „Päevalehe“ veergudel.

Õnnistuse kaasa andsid neile ka Tartu Akadeemilise Meeskoori, Tartu Meeslaulu Seltsi lauluvennad ja „Filiae Patriae“ õrnad lauluõed, kes rongi läbisõidul Tartus tervitasid lauluga, kõnega ja lilledega.

Riia „Dziedonise“ laulusõbrad tervitasid neid Riiga saabumisel, kostitasid kohviga ja lõunaga Riia riikliku elektrivabriku mugavais söögisaales ning kõnelesid palju ilusaid sõnu ja soovisid õnnelikkude reisu.

On ajalehis palju kirjutatud pettumustest Varssavis, kuid pean ütlemale, et asi sugugi polnud nii halb. Varssavi sõbrad ja lauluvennad olid täiest hingest valmis meie aitamiseks, ja kui sääl kõik mitte ei tulnud välja kavatsuste kohaselt — kui sääl kahe vaguni asemel anti üks, kui korteriks oli linna serval asuv koolimaja, siis võib seda seletada vaid vilumatusega. Kui Varssavis lubati tihti üle võimaluste, siis andis see ikkagi tunnistust häast tahtmisest. Öhtusel koosviibimisel unustati magamata öö ja villis jalad ning loodi tutvusidemeid ja saadi sõpradeks. Poolakad on temperamentne rah-

vas. See paistis kohe silma meie kontserdil, kus publik kohe algul võttis tuld ja meie ettekanded said suure menu osaliseks

Prahast olid muidugi rohkem vilunud ja ettevalmsitatud. Sääl oli organiseeritud suurejooneline vastuvõtt raudteejaamas lippudega, lauluga ja kõnedega, mis kohe tõstis meie meeste tuju. Kortserid olid lähedal nii raudteejaamale kui ka kontertsaalile, nii et meil ei tarvitsenud palju taldu kulutada. Meid lasti igale poole sisse, olgu see presidendiloss, raekoda, kirik või muuseum. Kõikjal olime oodatud külalised. „Kriskovsky“ lauluseltsi esimees hra K. Schreier oli kõige hingega meie ettevõtte juures ja lauljate liidu lugupeetud esimees dr. Jeršabek pani ajakirjanduse kontserni esimehena meist kirjutama kõik Praha lehed. Smetana' kontertsaal on parimaid Euroopas. Publiku suhtumine meisse äärmiselt südamlilik. Prahast saime ka parima honorari nii kontserdi eest kui ka raadiost.

Laululinna Viini löi oma vastuvõtuga peaaegu üle isegi Praha. Perrooni olid meid vastu võtmas Viini laulukoorige esindajad lippudega, eesotsas meie sõpruskoori „Wiener Männergesangvereini“ lugupeetud esimehe prof. dr. H. Sperli'ga. Meie sõpruselts on suurimad ja vanimad terves Euroopas. Tema iga on 92 aastat ja tema tegevliikmete (lauljate) arv 540.

Kooril on ilusad tenorid ja baritonid, kuid meie bassidele vannuti alla. Meie oktaviste Voogast, Linnamäge, Lammast ja Palmi käidi poodiumil vaatamas ja imetlemas. Leiti, et meil on tüüloomulikkult madalad bassid.

Jõudes Ungari piirile olime pisarateni liigutatud, kui rahvariides väikesed tütarlapsed meid kui oma hõimurahvast lilledega tervitasid. Peaaegu igas jaamas delegatsioonid lauluseltsidelt olid meid tervitamas. Budapesti jaam — rahvameri. Oli moodustatud meie vastuvõtu komitee parun Szalay'ga eesotsas. Südamlikkud kõned ungarl, eesti ja saksa keeles. Orkester, milline koosneb kirjakandjast, oli väljas eestlaste seltsi esimehe Tallinna pääpostkontori ülema auks.

Meie kontserdil oli esitatud Budapesti seltskonna eliit, erzhertzog Franz-Josefiga

eesotsas. Viimsele esitati esimeest ja koorijuhti. Meie auks kolmel öhtul olid eriliselt illumineeritud Budapesti parlamenti maja ja teised riiklikud hooned. Sõit Doonaul, külastamine parlamenti, kuningalossi, pääministrit, linnapääd ja teisi. See kõik ei unune niipea.

Ja lõpuks imelinn — Zlin. Suure Tomas Bata geniaalsuse saavutus, mille 40.000 elanikust ligi 30.000 on Bata töölised ja ametnikud. Kontsertsaal 3000 istekohaga. Kümnekordne võõrastemaja, ehitatud

võtma ilmunud Tallinnas viibivad lauluvennad ja toetajaliikmeid, kellede nimel ütles saabunute tervitusi hr. J. Reinthal. Lauljate Liidu nimel tervitas koori esimees hr. prof. J. Aavik.

Sama päeva öhtul kell 5 oli „Estonia“ Valges Saalis daamide komitee korraldusel kohvi saabunute austamiseks. Tervitussõnu lausused dir. A. Veiler ja pr. Tali-meister, kuna ringreisust ülevaate andsid seltsi esimees hr. M. Ruubel ja koorijuht prof. A. Topman.

TMS'i meeskoor Varssavis Pilsudski-platsil, tulles pärga panemast Tundmata Sõduri hauale.

rauast, betoonist ja klaasist, selles meie lauluvennad leidsid endale täiesti ärateenitud puhkepaiga, kus paari päeva jooksul puhati väsitavast reisust.

Tagasisõidul Varssavi sõbrad kostitasid meid õhtueinega ja tulise teega. Anti meile tarvitada kaaks vagunit.

Tuunijaline peatus Riias kasutatakse vennastumiseks kahe sõpruskoori vahel.

Õsөл üllatavad Valga lauluvennad meid lauluga, lilledega ja kõnega, kus meid nimetatakse sangariteks.

Hommikul tagasi oma vanas, armsas Tallinnas. Oleme oma ülesande sooritanud paremini, kui seda isegi lootsime.

M. R.

*

Välismaalt tagasijõudnud laulumehi olid Tallinna jaama 4. nov. hommikul vastu

Tallinna laulumeeste klubi tegevusest novembris

on kõigepäält märkida tulemusrikkalt laulumatkalt Kesk-Euroopast tagasi jõudnud lauluvendade austamisõhtut kolmap., 7. nov. klubi ruumes. Koosviibimisele kogunes rohkesti laulumehi ja toetajaliikmeid, kelledega välisreisust osavõtjad jagasid oma matkamuljeid. Ka oli klubi saabuvald laulumehi Tallinna vaksalis 4. nov. vastu võtmas orkestriga, kusjuures klubi esimees hra J. Reinthal pidas südamliku tervituskõne.

Et luua ligemaid sõprussuhteid laulumeeste ja seltskonna vahel, selleks klubi juhatus energilise daamidekomitee kaasabil korraldas pühap., 18. nov. klubi ruumes kohviõhtu, kus ligemale 100 inimest rõkkava tuju juures saatsid õhtu mööda.

Ettekannetega esinesid Mizzi Möller, lauluvennad G. Triip, J. Tinn, T. Mutso, klaverikunstnik A. Redlich j. t. Rea laule kandsid ette grupp laulumehi, kes viibisid kohvil.

Kuna klubi ruumid ei võimalda suuremaid vastuvõtte, siis on kavatsus vanaaasta õhtul korraldada laulumeeste balli Kaubandus-Tööstuskoja avarates ruumes, et süvendada kontakti laiemate seltskonnakihitidega.

Oma liikmetest moodustas klubi erimeeskoori, kelle ülesandeks pole avalik esinemine, vaid kes esineks ainult klubi ürituste puhul. Selle koori juhiks paluti klubi liige, helikunstnik A. Redlich, kes koorijuhina varemalt on töötanud Riia Eesti Haridusseltsis.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni juhatus ametite jaotus.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni juhatus otsustas jaotada ametid edaspidiseks järgmiselt: esimees — J. Reinthal, abiesimees — G. Pinding, teine abiesimees — A. Tamm, sekretär — A. Loorits, muusikaline nõuandja — G. Ernesaks, ametita juhatusliige — J. Sutt.

Tallinna laulumehed A. Lätet ja M. Hermann'i austamas.

Neljapäevaks, 15. nov. sõitsid Tartusse Tallinna Meestelaulu Seltsi esindajad, koorijuht hra prof. A. Topman ja juhatuseliige hra S. Renter. Nad andsid edasi A. Lättele seltsi auliikme diplomi ja rinnamärgi ning pärja kõikide nende välismaade rahvusliitidega, kus Tallinna Meestelaulu Selts oma viimasel välisüritusel esines A. Lätte lauludega, teenides nendega suurt kiitust. Samasugune pärg anti ka Miina Hermann'ile, kes juba varemalt oli Tallinna Meestelaulu Seltsi auliige.

Tallinna Linnateenijate Meeskoor

korraldab 24. nov. Kunstihoones lauluõhtu. Esineb meeskoor G. Ernesaks'a juhatusel. Kavatas enamuses läti, ungari, soome ja eesti rahvalaule.

Tallinna „Liedertafel“ Tartus.

Pühapäeval, 4. novembril külastas Tallinna Saksa Meestelaulu Selts „Liedertafel“ Tartut, andes kontserdi Tartu Saksa Teatri ilusas ja akustiliselt sobivas saalis. Publikut oli keskmiselt, ettekanne õnnestus hästi. Suuri kiiduavaldusi teenis koor Miina Hermann'i „Meeste lauluga“, mis kanti ette eesti keeles. Rida laule tuli korra-

ta ja anti hulk lisapalasisid. Ka solist, pianist Harry Gentz, ja seltsi solokvartett leidsid sooja vastuvõttu. Koorile annetati Tartu Meeslaulu Seltsilt suur loorberipärg, kuna Tartu saksa meeskoor tõi lilli.

Tartu Meeslaulu Selts välisreisile.

Oma üldkoosolekul Tartu Meeslaulu Selts, koostades eelseisvat tegevuskava, otsustas muües veebruaris teostada välisreisi naaberriikidesse. Pääle selle on nähtud ette aastapäeva-kontsert ühes loterii-allegriiga 23. nov. s. a.; võetakse osa tuleval aastal laulupeost Tartus ja meeslaulupäevast Haapsalus ning korraldatakse kontsert-väljasõite Tartu ümbrusesse.

Möödunud hooaja tegevus on olnud väga intensiivne. Koor on hooaja jooksul esinenud 31 korda, võttes osa laulupeost Põltsamaal ja meeslaulupäevast Pärnus ning andes iseseisvaid kontserte Tartus, Petseris, Võrus ja Alatskivil. Rohkesti on olnud esinemisi igasugustel aktustel ja teiste seltside üritustel.

Eelarve kinnitati kr. 2684,51 suuruses. Tegevuse laienemise tõttu nähti eelarves ette ka asjaajaja ametisse palkamine.

Juhatus jäi ametisse endises koosseisus, nimelt: esimees J. Sutt, liikmed A. Laan, K. Veidenbaum, E. Einasto, Maalman ja Blaubrik. Revisjonikomisjonis on hr-ad Otti, Tenter ja Kallas. Esindajateks Lauljate Liitu valiti Sutt, Tamm ja Laan. Koori juhiks on endiselt hra E. Tubin ja koorivanemaks A. Vuhka.

Vanusemärk Tartu laulumeestele.

Pühapäeval, 18. nov. oli Tartu Meeslaulu Seltsis pidulik sündmus. Nimelt jagati vastava tseremooniaga vanusemärke neile laulumeestele, ja toetajaliikmetele, kes üle 10 a. seltsis on tegevad. Märke said tegevliikmed ins. E. Neumanskraft, üliõp. A. Käppa ja ärimees D. Siilbaum ning toetajaliikmed kaupmees K. Lepp, tööstur V. Kustlov, adv. H. Naaris, asjaajaja H. Stukis ja rätsep E. Uusen.

Ühtlasi võeti tegevliikmeks vastu kolm noorliiget.

III meeslaulupäev Haapsalus.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni juhatus on otsustanud korraldada III meeslaulupäeva 1935. a. suvel juuli keskel Haapsalus. Uute lauludena otsustati võtta kavva: E. Võrgu „Meeste laul“, E. Tubina „Karbuse laul“ ja M. Lüdig'i „Mänd“. Teiste laulude kohta võetakse seisukoht edaspidi. Laulupäeva kohapäälse eeltöö korraldamiseks otsustati pöörduda Haapsalu Meeslaulu Seltsi poole. Ühtlasi otsustati paluda laulupäeva aupatrooniks

Haapsalu linnapää, kes kuuldavasti meeleldi on lubanud oma lahket kaasabi laulpäeva kordaminekuks.

Lipp Valga Meestelaulu Seltsile.

Valga Meestelaulu Selts oma aasta-pääkoosolekul, millest osa võttis üle 50 tegevliikme, tegi rea otsusi koori siseelu korraldamise alal. Ühtlasi kinnitati möödunud tegevusaasta aruanne ja võeti vastu uus eelarve, milles suurema kuluna on nähtud ette 200 kr. seltsile lipu soetamiseks. Lipp tahetakse juba seltsi aasta-päevaks teha valmis, et siis teda sel puhul pidulikult õnnistada. Seltsi juhatuse valiti: esimeheks Jakob Lepik (end.) ja liikmeteks R. Mitt, J. Neuman, J. Niggol, L. Nielsen, R. Jögi, A. Padar, V. Lumi ja K. Madisson. Koorijuhiks jääb senine, hra J. Liivak. Revisjonikomisjoni said J. Lest, K. Verri ja V. Laar.

Petseri meeskoor,

mille asutamisest Petseri E. Haridusseltsi juures teatasime „Muusikalehe“ eelmises numbris, on hoogsalt tegevusele asunud. Koori harjutusi peetakse kord nädalas, tavaliselt teisipäeva õhtuti, ja koos käib 30—40 laulumeest. Laulukooris töötavad

eriti agarasti kaasa kohalikud kaitsevälased, umbes pooled lauljad kuuluvad kaitsevälaste perre.

Otepää Meestelaulu Selts,

pidades järjekordset aasta-pääkoosolekut, kinnitas aruanded ja võttis vastu eelarve ning toimetas valimisi. Juhatuse valiti K. Valdson, Mäe, E. Lipping, G. Vuks ja koorijuht A. Krents. Koorivanemaks on H. Rink, revisjonikomisjoni said V. Jentson, E. Haller ja K. Täär, kuna esindajateks Lauljate Liitu valiti K. Valdson ja R. Lenfeldt.

Türile korraga kaks meeskoori.

Väike Türi linn, kus senini edukalt töötas segakoor köster J. Veber'i juhatusel, on nüüd ka meeslaulu hakanud harastama ja tahab luua koguni kaks meeskoori. Nii on Kaitseliidu Türi malevkond ja Türi muusikaselts mõlemad otsustanud asutada meeskoori. Kaitseliit on oma koorijuhiks valinud K. Anni', kuna muusikaseltsi meeskoori hakkab juhatama Tori algkooli õpetaja hr. A. Spirke, kes on laiemalt tuntud koolilaulu kogude koostajana.

OTTO HERMANI MÄLESTUSEKS

17. oktoobril möödus aasta Otto Hermann'i surmapäevast. O. Hermann sündis 13. detsembril 1878. aastal Tartus. Tema isa, Otto Jaani poeg Hermann, oli Virtsus ühe kaubamaja laovalitsejaks. Teda tunti muusikasõbrana, kes evis ilusat bassihäält. Oma isalt pärinudki poeg Otto muusika-ande ja -armastuse.

Ülhariduse omandas O. H. Tallinna algkoolis 1888—1890, siis Nikolai-gümnaasiumis 1890—1894 ja F. Lejus — A. Juckum'i eraprogümnaasiumis 1894—1895.

Pääle kooliõpingu võtab O. H. tunde klaverimängus ja teorias Konstantin Türpu' ja orelimängus organist Ernst Reinike' juures.

1898. a. sügisel astub O. H. Peterburgi konservatooriumi, kus õpib 1900. a. kevadeni orelimängu prof. Louis Homilius'e ja elementaarteooriat-solfedžot A. Puzõrevski' juures.

Kuigi Tallinna suurärimees Girard toetas noort muusikameest ja Dr. K. A. Hermann oli tema kasuks korraldanud väikese korjanduse, pidi O. H. õpingu Peter-

burgi konservatooriumis katkestama ainelistel puudustel.

O. H. hakkas Tallinnas andma muusikatuunde ja korraldama kontserte. Sellest ajast oli O. H.-i alatine elukoht Tallinna.

Esialgul, 1902. a. alates, võtab O. H. ette kontsertreise kodumaal. Ta esineb Tallinnas, Narvas, Rakveres, Viljandis, Paides, Võrus ja Riias; pärast veel teistes linnades ja alevites. Siis tegutseb O. H. klaveriõpetajana Tallinnas kuni 1918 aastani. Pääle selle oli ta ajutiselt Toom-Niguliste ja katoliku kirikus organistiks.

1906 aastal asutati „Estonia“ seltsi juure kutselisel teatril. Siis tekkis ka vajadus orkestri järele. Muusikajuhiks valiti Otto Hermann. „Estonia“ esimese orkestri moodustamine ja seltsi laulukoori juhtimine olid O. H.-i tähtsamaid teeneid. 1. septembrist 1907 a. töötab O. H. „Estonia“ esimese kindlavalgalse muusikajuhina.

O. H. juhatusel noor „Estonia“ teater töi esimesel aastal lavale pääle laulumän-

gude kaks suuremat operetti („Mamselle Nitouche“ ja „Geiša“), teisel aastal (hooajal 1908/09 a.) aga isegi kolm ooperit, nimelt C. Kreutzer'i „Öömaja Granaadas“, Fr. Flotovi „Alessandro Stradella“ ja R. Planquette'i koomilise „Korneville kel-lad“.

O. H. katsus asjata õne sümfoonia-kontsertidega. Selgus, et meil tol ajal sümfooniiline muusika ei leidnud poolehoidu.

Kuid siiski peab tähendama, et esimeste sümfooniakontsertide korraldamine Tallinnas on Otto Hermann'i teene, millest ei vaiki meie muusika ajalugu.

Hermann tõmbus 1909 a. kevadel avalikust kontsertide korraldamisest tagasi ja tegutses muusika-pedagoogilise töö kõrval heliloojana.

1918 a. halvenes O. H.-i tervis, ja ta viibis kaks aastat haiglas. 1920 aastast saadik määrati temale kultuurkapitalist pensiooni.

Päälle tagasiastumist „Estonia“ orkestrijuhi kohalt on O. H. väga harva dirigeerinud kontserte. 11. oktoobril 1909 korraldas ta oma riisikol esimese iseseisva sümfooniakontserdi Lutheri vabriku rahvamajas; järgnesid veel viis suurt kontserti: 4 Börsisaalis (1909, 1910, 1912) ja üks Kadrioru Supelsalongis (1910).

25. aug. 1917 a. võimaldati O. H.-ile juhatada „Estonia“ sümfooniakontserdil terve kava ainult oma töid. Teine Hermann'i tööde kontsert järgnes 7. nov. 1918, ja kolmanda kontserdi korraldasid sõbrad

1921. aastal „Estonias“, kus pool kava koosnes O. H.-i töist.

Oma sümfooniiliste tööde kontsertidega esines O. H. „Estonias“ 29. III 1922, 17. XII 1922, 30. V 1924, 21. I 1926. Viimne tema kontsert oli Tartus „Vanemuise“ aias 25. VII 1929.

Heliloojana on O. H. tuntud oma vähe-mate kompositsioonide — laulude — kau-du. Tema kirjutas arvuliselt päris palju sümfooniilisi teoseid, nimelt ühe sümfoonia, viis sümfooniilist poemi, neli sümfooniilist pilti — muusika F. Grillparzer'i draamale „Argonaudid“ — ning pääle orkestripalade isegi ühe ooperi „Ilo“.

Sisuliselt on aga kõik need kõlavate ni-medega helitööd väljapaistvama väärtu-seta. Kompositsiooniliseks tegevuseks O. H. ei olnud küllalt valmistatud ette lühikese konservatooriumis viibimise tõttu. Otto Hermann'i teeneteks jääb ikkagi ainult tema tegevus ooperi ja sümfooni-lise muusika kultiveerimine ajal, mil meil puudus veel süvendatum liikumine.

Inimesena oli O. H. häätähtlik ja huvitav. Tema oli õrnatundeline ja tagasi-hoidlik. Ta jäi vallaliseks ning eelistas olla üksinda, andes vabas looduses oma mõtteelule vaba käiku.

Kõigi oma muredega pööras ta lähema sõbra poole, sest inimese elu praktiline külg oli temale tundmatu maailm.

Nüüd puhkab ta oma tööst Keila sur-nuaial oma vanemate kõrval. Hinga ra-hus!
Richard Patzner.

Uute marsside võistluse tingimused 1935. a.

Uute sobivate käigu- ja paraadimars-side saamiseks puhkpillikooridele korral-dab Eesti Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsioon koos Kaitseliidu Päästaa-biga algupäraste marsside võistluse järg-mistel tingimustel:

1. Marsid olgu loodud eesti algupä-raste rahvaviiside motiividel või kandku oma iseloomult eesti rahvusmuusika joo-ni, tehniliselt raskuselt vastaku meie keskmiste puhkpillikooride võimele ja olgu mängitavad ka väikese koosseisuga (10—12 pilli).

2. Hindamiseks tulevad ainult need marsid, millised kuni võistluse tähtpäe-vani pole trükitud ega avalikult kantud ette.

3. Auhindu on kuni kolm: I auhind — Kr. 100.—, II — Kr. 75.— ja III — Kr. 50.—, millistest antakse välja nii mitu, kui mitu marssi hindamiskomisjoni poolt

tunnustatakse auhinna vääriliseks. Pääle selle on eriauhind Kr. 100.— Kaitseliidu Päästaabilt marsi eest, milline sobib käi-guks kui ka paraadiks ja milline on pü-hendatud Kaitseliidule tema 10-a. tege-vuse juubeliks. Auhinnatud marsside kirjastamisel Lauljate Liidu poolt saab autor läbimüüdavalt eksemplaridelt müügihinnast 10%, kusjuures ka Kaitse-liidu eriauhinna saanud marss tuleb kir-jastamisele Lauljate Liidu poolt.

4. Marsid tulevad saata Lauljate Liidu büroosse (Tallinn, Lai t. 7) märgu-sõna all „Marsside võistlusele“ hiljemalt 15. veebruariks 1935. a. kusjuures iga marss olgu märgitud varjunimega, kuna autori õige nimi ja aadress olgu sama var-junimega märgitud kinnises ümbrikus. Kaitseliidu eriauhinnale võistlevad mar-sid pääle ülaltähendatud märkuste olgu tähistatud veel tähtaegadega „KL“. Kaitseliidu eriauhinnale võistlevad mar-

sid võistlevad samal ajal ka Lauljate Liidu auhindadele, kusjuures esijärjekorras kuulub nende hulgast määramisele Kaitseliidu auhind. Üks marss selle juures aga ei või saada kaht auhinda.

5. Võistlusele saadetavad marsid peavad olema puhkpillikoori häälele kirjutatud välja, igale häälele erilehel, misjuures häälele, millised võivad jääda mängimata, olgu märgitud „ad libitum“; häälele tuleb lisada juure marsi klaveri-sääde.

6. Hindamiskomisjoni määrab Lauljate Liidu juhatus, kuna Kaitseliidu eriauhinnale võistlevate marsside hindamiseks sellele hindamiskomisjonile lisanduvad

Kaitseliidu Päästaabi poolt määratud esindajad. Hindamiskomisjoni liikmed ei või ise võtta osa võistlusest.

7. Auhinna väljamaksmisega langevad auhinnatud marsid kõigi autoriõigustega Lauljate Liidu omanduseks, kuna Kaitseliidu eriauhinna saanud marss kõigi autoriõigustega jääb Kaitseliidu Päästaabi omanduseks.

8. Auhindadele mitte tulnud, kuid hindamiskomisjoni poolt kirjastamisväärseks tunnustatud marsid võivad tulla kirjastamisele erikokkuleppe alusel autori ja Lauljate Liidu vahel, kusjuures Lauljate Liidu juhatusel on õigus avada selliste marsside autoriümbrikke.

Eesti Lauljate Liit.

E. L. L. Tartumaa osakonna esinduskogu koosolek

E. L. L. Tartumaa esinduskogu koosolek peeti 11. skp. Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi ruumes õp. A. Kiis'i juhatusel. Esindajad olid saatnud pääasjalikult kõik Tartu ja ka kaugemalt Tartumaa koorid.

Juhatuselise Ed. Öunapuu kandis ette möödunud aasta aruande, 1935. a. tegevuskava ja laulupeo eelarve, millised ühemeelselt kiideti hääks ja kinnitati. Ülevaatest selgus, et aruandeaastal on olnud osakonnal tulusid kr. 594.20, kulusid kr. 319.51. Suuremat tulu on saadud 1. juulil Kaagvere mõisas korraldatud laulupäevast, mis andis ülejääki kr. 255.—

Tartu linnavalitsus lubab laulupidu pidada Tamme staadionil, milline paik on selleks ka täiesti sünnis. Väljak pakub nägusat pilti ja teed juurepääsuks on korralikud. Laululava, einelaua j. m. remont ning ehitus maksavad 1000 krooni ümber.

Laulupeoks on senini registreerinud 131 sgk. 3059 lauljaga, 17 meeskoori 646 lauljaga, 2 naiskoori 75 lauljaga, 25 pillikoori 450 mängijaga. Kooride registreerimise tähtaega osakonna juhatus pikendas kuni 15. detsembrini. Ülesandmised jätkuvad vahetpidamata.

Esinduskogu kiitis hääks laulupeo kava esitatud kujul — kuna see on juba E.L.L. nõukogult kinnitatud — samuti ka laulupeo eelarve, milline on tasakaalus kr. 9200.—

Laulupidu pidada oli osakonna juhatus kavatsenud 7. juulil, arvestades seda, et Pärnumaa laulupidu kavatseti korraldada 23. ja 24. juunil. Nüüd aga on E.L.L. Pärnumaa osakond teatanud, et tema ei saavat mitmesugustel põhjustel neil päevadel laulupidu pidada ja on ot-

sustanud jääda 6. ja 7. juuli juure. Et võimaldada laulukooridel ühe või teise maakonna laulupeole pääseda, otsustati pikema mõttevahetuse järgi Tartumaa laulupidu viia läbi 30. juunil. Kui aga sel päeval mõned suuremad üleriiklikud organisatsioonid kavatsevad korraldada pidustusi, siis jääb osakonna juhatus hooleks määrata laulupeo päeva kindlaks oma äranägemisel.

Laulupeo üldjuhtide valimine tekitas pikemaid mõttevahetusi. Enamus soovis valida kolm juhti laulukooridele ja ühe pillikoorigele, arvestades seda, et kohtadel tuleb laulukooridega teha enam eelproove ettekannete väljaarendamiseks.

Esitatud kandidaatidest osutusid hääle-enamusel valituiks Richard Ritsing, Juhan Simm, Eduard Tubin ja Adalbert Virkhaus, viimne pillikoorige juhiks.

Juhatus endises koosseisus — A. Kiiss, Ed. Öunapuu, R. Ritsing, J. Reisenbuk ja A. Laan — valiti üksmeelselt tagasi.

Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti V. Assmann, J. Arik ja Ummer.

E. L. L. volikogusse esindajaks valiti Reisenbuk, Tilk, Haroff, Kallits ja Assmann.

Lõpuks otsustati pöörduda E. L. L. poole ettepanekuga pidada järgmine Liidu volikogu koosolek väljaspool Tallinnat kusagil linnas.

Osakonna hääks ettenähtud liikmemaks E. L. L. liikmeilt kooridelt otsustati kustutada ja panna ette E. L. L. maksta kolmandik liikmemaksust osakondadele. Küll aga leiti tarviline olevat nõuda, et laulupäevi korraldanud organisatsioonid laulupäeva ülejäägist maksaksid 5% osakonna kassasse.

Ooper ja kontserdid

Tallinna.

Uuesti toodi „Estonias” lavale Čaikovski ooper „Eugen Onegin”. Kuna see teos pakub suuri puhtmuusikalisi väärtusi ja häid lavalisi kordaminekuid, siis jälle elava tähelepanuga jälgime neid saavutusi, mis kergivad esile värsked kordamise juures. „Eugen Onegin” juba helikunstilisest küljest omab tugevasti vallutatavat jõudu, mis mõjub sügava otsekoheusega ja leiab avaralt vastuvõtlikku pinda. Ooperis solistide osad, ansamblid, koorid ning saatemuusika on ehitatud üles meeleolulise kandvusega ja meisterlikkusega. Üsna tihti paneb imestama, kuidas võib helikunstiline väljendav suurus nii loomulikult ilutseda käsikäes teiste alade ilmuvustega. Aratavad tõsist aukartust need võidud, mis paistavad otse julgusteo saavutustena. Lavalised võimalused jäävad püsima mõjuvalt; nad on arenemises vabad selle ilme kohaselt, mille määrab ooperivorm.

Hanno Kompuse poolt pakutud lavastus kasutaski ära rohkeid eeldusi teose tegelises läbiviimises. Ooper oli antud kindlapiirilise laadiga ja hoidis ülal elulist liikumist. Kui võtame arvesse kasutada oleva ruumi kitsust, siis peab eriti kriiputama alla masside paigutamist, nende juhtimist ja üldse avaruse ilme andmist. Ka muudes osades jäi mulje otstarbekast ning leidlikust probleemide lahendamisest. Mis puutub asja välisesse pilti, siis tähtsalt mõjutasid üldmuljeid ka A. Vahtrami dekoratsioonid ja N. Mey’ kostüümid. Tantsud R. Olbrei’lt olid hääd.

Nimitegelase Onegin’i osa ooperis täitis noor solist V. Veigart. Iseloomu ja kuju poolest see ülesanne temale sobis. Mäng arenes täiesti tunnustatavalt ja laulu poolest saavutati kõigiti kordaläinud tulemusi. Selle osaga V. Veigart lõi tugevasti läbi. Teine päätegelane — Tatjana — tuli esile O. Torokoff-Tiedeberg’i tõlgitsuses. Siin pakuti kunstiküpset laulu ja arendati ilmekat mängu; nõudmiste kõrguspunkti tähistas teine pilt. Lenski’ osa oli antud M. Taras’e kätte. Ta täitis need lootused, mis sihtisid kõrgetele nootidele ja ka laulule üldisemalt häälelises mõttes. Sisustamine jättis soovida rohkem kui seda lubab teose edu. Kuju ja mäng löid sobivust vähendavaid takistusi. See osa on kuulu-

nud A. Visman’ile, kes kogutulemustes seisab pakkumaval tasemel. Nüüd ta laulis kupleed ainult — muidugi väljapaistavalt. Olgana esines üsna noor jõud O. Gutman, kes oma debüüdi sooritas eduga. Ülesanne oli loomult sobiv ja lavaline siseseelamine hää. Ka lauljana paistavad lootusi õigustavad alused. N. Romanova Larina’ osas andis sümpaatse kuju ning püsis muusikaliselt vajalisel kõrgusel. B. Hansen — Gremin — tuli ülesannetega toime hinnatavalt. O. Väärt — Filippjevna — täitis nõudmisi kohasusega. Pisi-osi sooritasid J. Villard, T. Puks ja R. Jürgenson. Ooperit juhatas V. Nerep, kes teose ettekande viis läbi ilmekasti ja küllaldase kindlusega.

Kontsert-aktusega pühitseti pidulikult Tallinna konservatooriumi XV aastapäeva. Ülevaate õppeasutise kujunemisest ja tegevusest andis konservatooriumi direktor Juhan Aavik, kellelt sama aine kohta on toodud artikkel ka eelmises „Muusikalehe” numbris. Juubeliaktust kaunistati rohkete ettekannetega, milleste ülesannete täitmist sooritasid nii solistid kui ka koor ja orkester. Programmi läbiviimise oli rakendatud vanemaid ning võimelisemaid kasvandikke konservatooriumist, kes pakkusidki küpsusele kalduvamaid tulemusi. Esinejate seas mõne õpilased paistsid välja tähelepanu äratavalt erilisel ilmekusele tõusvate suutmisega. Kasvandike keskest tuli ka avanumbri (kantaadi „Kevade”) autor. Meie omaloomingut representeerisid konservatooriumi perre kuuluvate autorite tööd — J. Aaviku „Kujuigatsus” ja A. Kapi tokaat. Aktuse lõpul toodi suulisi õnesoove ning loeti ette telegrammi- ja kirjateel saabunud tervitusi, nende seas välisõpradelt (läti, leedu, tšehhoslovakkia ringkondadest).

Cehhoslovakkia Vabariigi XVI aastapäeva puhul anti kolmas sümfoonia-kontsert tšehhoslovakkia autorite helitöödest R. Kulli juhatusel. Väljapaistvamaid tooteid programmis olid V. Novak’i „Slovaki süit” ja A. Dvorak’i sümfoonia „Uuest maailmast. Esimene nendest mõjus väga värskelt ning elavalt oma ilmega, kuigi ehk viimistluseks polnud küllaldaselt mahiti. Vallutavale kohale tõusis ka teine suur-

number, mis oma väärikusega kuulub tüsedate esinduslike toodete hulka. L. Janacek'i „Lahhi tantsud“ jäid kahvatuks, kuna tuli puudus värvingust. Zd. Fibich'i orkestri-idüll sisendas igavust ja venivuse muljet. Orkestri poolt toodi kuuldavale ka kohalise saadiku J. Galia' poeem. Th. Rei kandis ette ooperiaariaid A. Dvorak'ilt ja B. Smetana'lt; klaveril saatis F. Nikolai.

Tallinna Töölistemuusika Üh. N. Goldschmidt'i juhatusel andis järjekordse kontserdi. Eeskava täitmisest võtsid osa sümfooniaorkester, solistid ja koor. Hääd püüdumise ning programmidele sisu otsimise juures nii mõnigi kord hakkab paistma ülejõu käiv raskus teoste ettekandmisel. Selgi puhul sattusime sääras-tele momentidele. Massenet' avamäng „Phédre“ pakkus rahuldusi, aga jättis ka soovida; sama võib öelda ka Veprik'i süüdi kohta. Kodumaa autoriteit kanti etterida töid. J. Aaviku süüdist esimene osa leidis sobivamat väljendust, kuna järgnevad kaks kannatasid puudusi. U. Evrest kandis ette A. Vedro' ja J. Jürgenson'i laule ning Verdi' aaria, avaldades häälelisi võimeid eriti materjalis. V. Riives esines Beethoven'i klaverikontserdiga tehnilise kindluse juures. Kõik saated sooritas orkester — vahelduva õnnestumisega. Lõpus pakutud N. Goldschmidt'i „Sügismaru“ leidis võrdlemisi lahedat läbiviimist; mainitud teos on autoril kordaläinumaid.

Kammermuusika kontserdi andsid kaks noort kunstnikku — Herbert Laan ja Arvid Redlich. Ettekandele tulid kolm viiulisonaati, millised olid valitud hääd maitsega ning paigutatud programmi sobivas järjestuses. Alguses kanti ette Beethoven'i sonaat; esimene jagu pisut kannatas ilmekuse mõttes, kuid edasine arenemine sündis hääd väljendavusega. H. Eller'i sonaat toodi kuuldavale mõjuvalt ning elevust tekitavalt. Väärikat ettekannet näitas ka T. Kuula' sonaat eeskava lõpunumbrina. H. Laan hakkab meil paistma silma oma tegevusega viiulikunstnikuna nii ansambelis kui solisti kohal. A. Redlich (kes vahepääl töötas Riias) näitas ennast arenenud pianistina ja tubli saatjana. Kontsert oli nauditav ning mõjuv.

Eesti Akadeemiline Heli-kunstnike Selts korraldas ka kammermuusika kontserdi. Esimene pool programmist oli koostatud V. Vinogradov'i helitöödest: keelpillide kvartett, „10 pilti lastest“ ja mõned lühemad opused. Selle autori loomingust paistab kunstilist kujundusvõimet, mõõdutunnet ning värskust. Kui nii mõnigi koht võib tekitada vaielust, siis üldmulje ometi on jaatav. Klaveripa-

lasid autor ise kandis ette solidsusega. Eeskava teise poole täitis Dohnanyi' klaverkvintett (op. 1), mis lopsaka väljenduse juures pakub tundelist loomingut. Ansamblikes esinesid R. Palm (I viiul), H. Laan (II viiul), A. Saat (viola), A. Karjus (cello) ja V. Vinogradov (klaver). Tööde läbiviimine oli üksikasjaline ning ilmerikas.

„Viini laulupoisid“ („Wiener Sängerknaben“) andsid tänavusel külastamisel ka kaks kontserti. Nagu läinud aastal, nii nüüdki koosnes kummagi õhtu programm vaimulikest ja ilmalikest lauludest

Foto Parikas

„Eugen Onegin“ — stseen viimsest pildist: V. Veigart ja O. Torokoff-Tiideberg.

ning lühikesest lavateosest. Võisime jälle jälgida laste arenenud võimeid, mida kannavad suur töö ja traditsioonid. Tänavune koosseis osutus uueks, samuti ka juhataja. Seekordsed tulemused ei ulatunud mullusteni, kuigi nad näitasid tunnustavat taset. Paiguti kannatas kõlaline puhutus ja rütmiline kindlus. L. Emmer juhatas ilmetult, kuid saatis klaveril sobivusega. Lauljate hulgas leidis väljapaistvaid hääli; eelmisel korral see külg siiski tundus rikkalikumana.

Sergei Prokofjev andis huvitava ja sisurikka kontserdi. Programm koosnes ainult esineja enda helitöödest. Siin meil oli tegu täiesti ausa kunstiga, kus uudsuse värskus peab kindlat mõõtu ega kaota sisulist pinda. S. Prokofjev'i looming ilmutab isikupärasust, rahvuslikkuse

jooni ja kindlaks kujunenud taotlusi. Sisulise külje kõrval äratav huvi ka toodangu tehniline pool. Teoste järjestuses avaldus hästi kaalutud ja vastavaid tulemusi andev kavatsus; elevus püsis välja lõpuni. Teisest küljest tõstvalt mõjus kaasa ka ettekanne ise. Suurepärase pianistina S. Prokofjev tõi kavasid paigutatud toodangu kuulajatele väga lähedale, näidates selle peensusi üksikasjadeni. See hää väljendus kindlustas omapoolt suu- resti usku uuema muusika tõsiväärtus- tesses.

Väga hinnatava õhtu andis ka noor pianist France Ellegard, kes oma värskes esinemisega läinud aastal võitis tugeva poolehoiu. Kuna suutmiste tase vahepeäl veelgi on tõusnud, siis võime nüüd ainult kinnitada endisi häid muljeid. Väga arenenud tehnika ja kõlav toon mitmekülgselt varjundavas kasutamises panevad tugeva aluse väljendamisele. Aga muusikaline intelligentis ning tunneterikkus annavad lõplikku täiust pakutavale kunstile. Bach-Liszt'i, Mozart'i, Liszt'i, Chopin'i, Ravel'i ja Saint-Saëns'i tööd leidsid kõrget kunstilist arendamist. See oli kaugele piirideni võitev tulemus.

Maxim Schur — ka noor jõud — esines esmakordselt klaverikontserdiga. Siin on tegu kunstnikukarjääri algusega, kus ülesastumisse rakendatakse juba nähtava tasemeni tõusnud, kuid veel küpsemist nõudvad võimed. Paiguti satume tähenduslikele tulemustele, samas aga ilmuvad varsti vähese kandvusega kohad. Neid lünke sigineb nii tehnilise kui sisulise külje kulul. Võib koguneda muljeid pääliskaudsusest. Kontserdi esimene pool kolme sonaadiga (Schubert, Mozart, Beethoven) ja Mozart'i variatsioonidega pakus huvi vähem. Edasi Bartok'i süit, Kalnin'i palad ja Mussorgski' süit tõstsid enam elevust. Kõige rohkem jõudu esi- neja pani viimse numbri andmisse.

Ed. Vismapuu.

Kuusalu. — Oktoobris toimus Kuusalu kirikus koguduse lauluseltsi „Kirikukoori“ korraldusel Jos. Haydn'i oratooriumi „Loomise“ ettekanne. Seda ettekannet oodati teatava huviga, sest pole ju igapäevane sündmus, kus harilik maakoortegutseb nii raske asjaga. „Kirikukoorile“ see polnud esimene tuleproov, sest mõne aasta eest tuli ta toime Händel'i „Messiasega“ võrdlemisi hülgavalt. Ka „Loomisega“ võisid kuulajad jääda täiesti rahule; oli näha koori tublit tööd. Sisseastumised sündisid väga täpselt ja ka juhatajat jälgiti hästi; seda tagas juba ligi aasta kestnud ettevalmistustöö. Koori häälrihmituste vahakord, just nais- ja meeshääl-

te suhtes, polnud väga ühtlane, kohati tundus naishääle liigne üleolek. Kuid maal on raske luua ühtlast ja tasavägiste häälerühmitustega koori. Ettekande puhtust see palju ei rikkunud. Solistidena laulsid kaasa sopran prl. Helmi Betlem ja bass hra Jaan Villard, kuna oratooriumis ettenähtud tenor kulude kokkuhoiu mõttes puudus. Osalt täitis tenori aset sopran, nii et oratooriumi terviklus selle all just väga ei kannatanud. Muidugi mõned ilusad tertsetid jäid kuulmata, kuid raske on maal väheste sissetulekute juures maksta solistide honorare. Prl. Betlem, keda olemis harjunud võtma tunnustavalt, laulis nagu ikka hästi, samuti ka hra Villard, kuigi ta algul ehk veidi närvises; see kadus aga varsti ja oma kõlava bassiga võitis ta kuulajate poolehoiu.

Orelil saatis oratooriumi meisterlikult hra Hugo Oberg, kelle võimed ei vaja siin enam selgitamist. Koorijuht, hra Hugo Mürk tegutses ka kiiduväärt osavusega.

Kokkuvõttes võib öelda, et „Loomine“ Kuusalu koguduse lauluseltsi „Kirikukooril“ kunstiliselt õnnestus hästi. Majanduslikult ehk jäi veidi soovida, sest ilm oli vihmane ja kuulajaid selle tõttu vähem. Maal on kontsertide korraldamine seotud kaunis suure riisikoga. *L—ak.*

Rakvere. — 3. nov. külastas Rakveret Tallinna Rahvaulikooli Seltsi segakoor helilooja T. Vettiku juhatusel, andes Vabat. Tulet. Ühingu saalis kontserdi. Kava koosnes päämiselt nooremate eesti autorite (neist suurem osa T. Vettiku oma) helitöödest.

Koor esines kõlajõuliselt tugevana, nüansirikkalt ja peene tõlgitsemisega, saades publikult tänutäheks tugeva aplausi, nii et suurem osa lauludest korraldi. Laulude valik oli huvitav ja mitmekesine.

Solistid — koori liikmed L. Kukas ja Aino Hint esitasid meeldivaid laule, kuna klaveril täie muusikalisusega saatis Thekla Koch. Publikut keskmiselt. Pääle kontserdi, korraldas külalistele koosviibimise sõprus-koor Rahvamaja-Haridusseltsist hr. Rosenberg'iga eesotsas.

Tuleviku kavatsusist võiks mainida Rahvamaja-Haridusseltsi segakoori traditsioonilist sügiskontserti, mis peetakse eeloleva kuu alguses, ning mis töötab püsiva viimistlemise tagajärjena pakkuda huvitava kava.

Valga. — Mai lõpul ÜENÜ Valga osakonna 10. a. tegevuse puhul kavatseti linna pargis korraldada suuremat kontserti Valga ja ümbruskonna kooridelt, kuid vihmase ilma tõttu tuli ainult 1—2 väljaspoolset koori osalises koosseisus ja

kontsert peeti õhtul „Sädeme“ saalis. Segakoori kavas olid X üldlaulupeo laulud, juhatas Fr. Klement. Kontserdil esinesid veel Valga Meestelaulu Seltsi meeskoor J. Liivaku juhatusel, orkester P. Kivimäe juhatusel ja mõned kohalised solistid-asjaarmastajad.

10. juunil korraldati Võru-Valga-Petseri maakondliku laulupäeva eelproov ühisgümnaasiumi saalis Valga ja selle ümbruskonna kooridele. Proovile oli tulnud umbes 200 lauljat. Osa lauludest — X üldlaulupeo kavast — olid kooridel kindlad ja selged, kuna teine osa — nimelt uued laulud — nähtavasti vähema harjutamise tõttu — olid õpitud kätte ebakindlalt. Üldiselt võis tulemustega siiski jääda rahule. Eelproovi juhatas Fr. Klement.

Endiste aastate eeskujul korraldati „Sädeme“ aias seltsi poolt ka tänavu suvel suvemuusikat väiksemaarvulise sümfooniaorkestriga, mille koosseisu moodustasid kohalised jõud, osalt kutselised, osalt asjaarmastajad. Klaveri osa täitjана toimis Valgast päritolev tuntud naispianist Thekla Koch, kes esines ka soolodega ja saatis teisi soliste. Orkestrit juhatas kohalise kaitsemaleva orkestrijuhht R. Kivimägi (osa kontserte juhatajad ka väljastpoolt, kutsutud külalisjuhataja).

Orkestri kava — neli õhtut nädalas — koosnes peamiselt kergemast ajaviite muusikast. Üksikuiil tähtpäevalistel ja muudel kontsertidel olid eeskavas ka tõsisemad asjad. Üldiselt tuli orkester oma ülesandega korralikult toime. Kontsertõhtute külastamine, väljaarvatud üksikut õhtud, oli üldiselt hõredapoolne, eriti südasuvel, ja „Sädeme“ seltsil tuli orkestrile oma ilus summa maksta juure.

Tänavu sügisel alustas oma järjekordset tegevusaastat ka Valga muusikakool. Uueks viiuliklassi õppejõuks E. Turgan'i asemele, kel raskeks ja tülikaks läks Tartust sõita, kutsuti tuntud viiulikuunstnik R. Peenemaa, endine Tartu kõrgema muusikakooli õppejõud, kes ka varem on Valgas õpetanud ja nüüd jällegi sinna asus. Teised õppejõud endised. Õpilaste arv püsib enam-vähem endisel tasemel, ainult lauluklassis on sel aastal märgata tunduvat tõusu. Koolil tuleb võidelda majanduslike raskusiga, mistõttu ka õppejõudude tasud on minimaalsed.

8. septembril oli ühisgümnaasiumi saalis klaverikuuntniku Thekla Koch'i iseseisv kontsert viiuldaja J. Viilup'i kaastegevusel. Kava oli koostatud asjatundlikult tisedaist helindeist, alates Bach'iga ja lõpetades Liszt'iga. Kiiduväärt oli eesti helimeistrite kavva võtmine, nagu J. Aa-

viku capriccio „Rahulik mees ja elav naine“, mis muide on silmapaistev ja meeldiv oma karakterlikult väljatöötamisel ning leidis kontsertandilt huvitava ja ilmeka käsituse, samuti H. Eller'i „Kellad“ ja E. Kapi „Etiüüd“. Üldse tuleb Th. Koch'i esinemist virtuooslikkuse kui ka ilmeka interpreteerimise poolest mainida kiitvalt. J. Viilup'i esinemist võib pidada korralikuks, — meeldisid paindumuselt ja ümaruselt madalamad toonid, kuna kõrgemates toonides oli tunda kõikumist ja ebapuhtust.

Septembri keskpaiku Valga Linnakirikus korraldatud kontsert-jumalateenistusel esines Otepää kiriku koor M. Pehka' juhatusel, kandes ette katkendeid (kooriosad) Händel'i oratooriumist „Messias“.

21. oktoobril korraldas viiulikuuntnik R. Peenemaa ühisgümnaasiumi saalis iseseisva kontserdi pr. B. Katzin-Peenemaa' kaastegevusel. Kava koosnes tisedatest viiulipaladest, — kahjuks polnud kontsertant võtnud kavva ühtegi eesti helilooja teost. R. Peenemaa oli hääs esinemisvormis. Ettekande ilmekuselt ja haaravuselt väärikisid märkimist Mendelssohni viiulikontsert, Paganini' ja Kreisler'i asjad ning edasi veel Glasunovi „Araabia laul“ ja Hubay „Hejrekati“. Väga korrektseilt ja asjatundlikult saatis pr. B. Katzin-Peenemaa.

28. oktoobril läti erakeskkooli hääks korraldatud õhtul andis kohaliku läti ühingu saalis kontserdi Riia „Dziesmuvara“ segakoor oma tuntud dirigendi Abele juhatusel. Kontserdi päeval Tallinas viibides polnud võimalik selle hää koori kontserti kuulata.

3. novembril Valga ühisgümnaasiumi Vanemate Komitee korraldatud peoõhtul „Sädemes“ esinesid bariton A. Niitof Tartust, viiulikuuntnik R. Peenemaa ja tant-sitar Nora Liina. A. Niitof'il on hästikoolitatud ilusakõlaline bariton, kuid kahjuks ei pääsenud esimesed laulud küllaldaselt mõjule. Edaspidi tuli juure hoogu. R. Peenemaa kandis temale omase meisterlikkusega ette neli virtuoosliku pala. Suure vaimustusega võeti vastu tant-sitar Nora Liina' ettekantud neli tantsu. Klaveril saatsid pr. J. Fiskar ja pr. Katzin-Peenemaa, kes oma ülesande täitsid korrektseilt. Fr. K.

Vihula. — Lahkus Narva kauaaegne koorijuhht hr. Joh. Hammer, kes oma 10 a. Vihulas oleku järele viis kohaliku segakoori hääle tasemele. Tema järeltulijaks sai koor hr. Fr. Saare, kes seni tegutses Haljalas õpetajana.

Viljandi. — 23. oktoobril esines iseseisva kontserdiga Haridusseltsi saalis noor eesti cellokunstnik Karl Lam p.

Kontsert algas Eccles' sonaadiga, milles eriti hääd olid aeglased osad, Largo ja Adagio, tänu solisti ilusale ja pehmele toonile. Järgnes Dvorak'i cellokontsert, kus kunstnik sai demonstreerida oma küllalt suurt virtuoositeeti ja ilusat kantiieni.

Kontserdi teises osas oli rida lühemaid palu, lõpetades bravuurse Popper'i „Ungari rapsodiaga“. Kõigis ettekannetes ilmes lisaks hääle mängule ka läbimõeldud ja isikupärane tõlgitsemine.

Solisti saatis helikunstnik Thekla Koch, kes täpse ja stiilse kaasmänguga tublisti tõstis kontserdi kunstilist väärtust.

Rohkearvuline publik reageeris soojalt noortele kunstnikele.

15. novembril esines kohalik helikunstnik, pianist Aino Kõrb Haridusseltsi saalis iseseisva kontserdiga. Aino Kõrb Tall. konservatooriumis oli paremaid lõpetajaid, ja nüüd aastate jooksul ennast täiendanud, kuulub kahtlemata meie klaverikunstnike esiritta, ainult olud ei luba meie noortele kunstnikele küllaldaselt kontserteerimise võimalusi.

Seebordse kontserdi kava oli hästi valitud, klassikuist kuni kaasaegsete modernistideni. Esimeses osas Bach-Tausig'i „Tokaat ja fuga“, Beethoven'i G-duur rondo ja Brahms'i Es-duur rapsoodia. Ettekandes suur stiilipuhtus, täpsus ja virtuoositeet.

Chopin'i As-duur ballaadi, „Hällilaulu“ ja h-moll scherzo ettekandes kunstnik ilmutas ümmargust, laulvat tooni ja suurt muusikalisust.

Sisulist värskest pakkusid Prokofjev'i prelüüd ja marss ning Albénezi „Cordoba“. Publik reageeris väga elavalt hästi ettekantud uuematele toodetele. Kontsert lõppes Schulz-Evleri arabeskiga teemal „Ilusal sinisel Doonaul“. Rohkearvuline publik sai hästikoostatud kavaga kunstiküpse kontserdi. P. V.

T. R. L. kontsert Rakveres.

3. nov. s. a. andis Tallinna Rahvaülikooli Laulukoor võruskontserdi Rakveres, kus teda võttis vastu sõpruskoor — Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoor eesotsas oma juhi, T. R. L. sõprusliikme E. Rosenberg'iga. Kontserdi korraldus ja eeltööd olid mainitute poolt viidud läbi eeskujulikult, mille eest ütleb T. R. L. veel kord soojemat tänu! Ka jaama oli sõpruskoori lauljaid ilmunud rohkearvuliselt võtma vastu päälinna laulusõpru.

Kontsert toimus Tuletõrje saalis, mis oma hää akustika tõttu sobivaim Rakveres. Kava koosnes eesti uuematest heitöödest järgmistelt autoritelt: Aav, Eller, Kreek, Lüdigi, Päts, Saar, Vettik.

Kontserdi hää kordamineku kohta kirjutavad Rakvere ajalehed järgmist:

„Uus Virulane“:

„Rahvaülikooli Laulukoor võitis südamed! Tallinna Rahvaülikooli segakoori kontsert Tuletõrje saalis oli tõmmanud kokku snalifäie inimesi. Kuna Rakvere muusikapublikul avalike kontsertide vähesuse tõttu harva üldse midagi paremat muusika alal võimalik kuulda, oli huvi seda arusaadavam. Ja Tallinna Rahvaülikooli ülemaalse kuulsusega laulukoori maksab ka tõepoolest kuulata!

Kontserdi kavast olid ainult eesti helitööd. Laulukoori ettekannete vahepiil esinesid soololauludega kooriliikmed Aino Hint ja Leeni Kukas.

Kõik ettekanded võeti vastu hoogsate ja südamest tulevate aplausidega.

Mis puutub koori ettekandesse, siis oli see kõik viimistletud viimse võimaluseni ja esitatud suure kunstilise arusaamisega. Koori kõrge tasapind ja hää hällematerejali hää väljaarendamine tuleb kirjutada esmajoones muidugi hälliloost koorijuhi T. Vettiku arvele.

Tuletõrje saali akustika on hää, mistõttu ka ettekanded pääsesid täielikult mõjule. Kavast korralti publiku nõudmisel üle poole. Kontserdi lõppedes tuli anda kolm lisapala, neistki veel üht korralti. Koori pooldumilt lahkudes ei tahtnud kiiduavaldused üldse lõppeda.

Solistidest Aino Hint'i ettekantud laulud olid hingestatud, Leeni Kukase esitatud laulud olid värvingut ja hoogu.“

„Virumaa Teataja“:

„Arvukas koor T. Vettiku juhatusel pakkus muusikaliselt hästi väljatõõtatud laulu, ja see oli kuulajaskonnale suureks naudinguks. Üldiselt ei jäänud enam midagi soovida ettekannete suhtes, sest tehtud töö oli läbimõeldud ja viimistletud peensuseni. Säärast ettekannet võimaldas muidugi veel koori üldine tehniliselt ja muusikaliselt arenenud tase, mis teeb ta painduvaks ja juhile alluvaks. Eriti kuulsime täpsust väiksemaiski püsiasjus, kus tõesti laulja peab kaasa elama ja süvenema laulusse, sest muidu seda ei saa. On tunda, et koorijuht on siin pika aja jooksul teinud püsivalt tööd, et jõuda niisuguste tulemusteni. Häälled olid sulavad nii rühmades kui tervikuna. Diktisioon hää. Ettekanded viisid kuulajaid vaimustusse, mida näitab juba suur kordamise nõudmine.

Kontserdil olid kaastegevad solistid oma koorist ja klaveril prl. T. Koch, kes meisterlikult saatis.

Rakvere muusikarahvale jäi kontserdist kaua püsivaid muljeid, ja selle eest oleme tänulikud.“

Pärast kontserti oli R. R. H. S. segakoori daamide poolt külalistele korraldatud teelaud Rahvamajas.

Kosviibimisel sai T. R. L. Rakvere koorilt tammepuust raamis ja hõbedase monogrammiga nägusa koori pildi. T. R. L. annetas oma sõpradele lilli.

V. L.

MITMESUGUST

II uute laulude võistlus.

XI üldlaulupeo kavva uute laulude saamiseks Lauljate Liidu juhatus korraldas II võistluse tähtajaga 1. nov. s. a. Tähtajaks saabus võistlusele 59 laulu. Tuleb märkida, et laulude võistlusile saadetavate laulude üldine tase osutab järjest tõusu paremuse poole. Kui mõni aasta tagasi võistlustele tuli rohkesti asjakesi, mis ragedi lähenedid täielisele muusikalisele kirjaoskamatusale, siis nüüd juhuslik n. ö. „õneotsijate“ element on jäänud tunduvalt vähemaks ning rõhuv enamus käesolevale võistlusele saadetud lauludest kannab juba küpsemaid kriteeriume; seega võib loota, et võistlus annab rohkesti sobivaid laule nii laulupeoks kui kontsertettekandeks.

Võistluse žüriisse on valitud: prof. J. Aavik, prof. A. Kapp, V. Nerep, E. Ruber ja J. Reinthal. Laulud on praegu žürii käes läbivaatamisel, ning auhinnad võivad selguda umbes nädala-poolteise pärast. Teatavasti määramisele tuleb kuni 5 auhinda, à Kr. 100.—

Kolmanda võistluse samas sarjas korraldab Liit tuleval kevadel.

Uusi meekoorilaulu.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni kirjastusel ilmus „Eesti Meeslaulu“ sarjas III anne, sisaldades E. Tubina „Karjase laulu“ ja V anne, sisaldades E. Võrgu „Muinasjutu“. Lähemal päevil ilmub trükist VI anne, sisaldades M. Lüdigi laulu „Mänd“ ja VII anne H. Kännu lauluga „Sügisene öö“.

Et tutvustada meie meeslaululiteratuuri ka naabermaades, selleks saadetakse uusi ilmuvaid noote naabermaade, läti, soome ja rootsi tuntumaile meeskooridele.

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esinduskogu koosolek

peeti Viljandis novembris s. a. Uude juhatusse valiti: esimeheks M. Varrik, abideks P. Peterson ja H. Kapp, sekretäriks R. Männason ja kassapidajaks A. Paal, ametita liikmeks V. Rehfeldt.

Kuna Sakalamaa järgmine laulupidu Lauljate Liidu volikogu otsusel tuleb korraldamisele 1936. a. suvel, siis on asutud juba nüüd esimeste sammude astumisele laulupeo korraldustöodes. Seni tegutses laulupeo repertuaari-toimikond, milline on alanud laulupeo kava koostamise eeltöödega.

Tartumaa laulupeost osavõtma koore ka teistest maakondadest.

Teatavasti Lauljate Liidu volikogu võttis vastu Liidu uue põhikirjaga korralduse, mille järgi üld- ja maakondlikest laulupidudest võivad võtta osa ainult Liidu liikmed ning väljaspool laulupidu korraldava maakonna piire asuvad koorid ainult Liidu juhatusel loal. Nüüd pöördus Lauljate Liidu Tartumaa osakond L. Liidu juhatusel poole palvega, lubada eelolevast Tartumaa laulupeost võtta osa nii mitteliikmeid koore kui ka koore teistest maakondadest.

Liidu juhatus otsustas teatada osakonnale, et mitteliikmete kooride osavõttu ei saa mingil tingimusel lubada. Meie muusikakultuuriliselt nii vastutusrikkad üritused, kui seda on maakondlikud laulupeod, võivad olla korraldatud ainult organiseeritud lauljaskonna poolt, s. t. nende kooride poolt, millised tegutsevad kavakindlalt ja olles oma ülesannetes teadlikud. On aeg jätta laulupidudest kõrvale need juhuslikud koorid, millised tekivad vaid laulupidude eel ning milliste liikmete päämeks sooviks on vaid pääseda odavasti laulupeo linna ja tasuta laulupeole. Sellised koorid, olles laulud ainult kuidagi pääliskaudselt võtnud läbi, on laululaval tarbetu ballast, ning tavaliselt kaovad jällegi pärast laulupidu.

Teistest maakondadest laulupeost osavõtivate kooride asjus Liidu juhatus leidis, et põhimõtteliselt ei saa midagi olla selle vastu, kuid siin ähvardab hädaoht, et kui maakondlikule laulupeole registreeritakse koore liiga laialt üle maa, siis muutub raskeks ja kulukaks eelproovide korraldamine, mis omakorda mõjub laulupeo muusikalisele küljele halvasti, nagu see paraku mitmelgi puhul end valusasti on annud tunda. Otsustati nõuda, et iga laulupeole registreeritud koor peab saama vähemalt kaks eelproovi kõigi lauludega.

Muidugi on meie laulupidudele suureks propagandaks ja ka auks suur osavõtjate arv. Teisest küljest aga ei tohita unustada, et muusikalisele küljele tuleb tahes või tahtmata ohverdada kõige suuremat tähelepanu. Eesti Lauljate Liidu seisukohast laulupidude puhul omab kõige suuremat tähtsust see muusikaline õppetöö, mida sel puhul sooritatakse, laulupidusid seeläbi tuleks näha „lauluparaadidena“, millised annavad ülevaate teatava ajavahemiku jooksul tehtud tööst.

Pärnumaa laulupeo puhkpillikooride kava on koostatud Lauljate Liidu Pärnumaa osakonna poolt järgmiselt: 1. Ed. Tamn — avamäng „Tule koju“, 2. J. Tamverk — „Ohturahu“. 3. E. Liinev — „Talupoja tants“, 4. E. Liinev — „Kalurite tants“ ja 5. E. Aav — „Vikerlased“. Selle kava kiitis Lauljate Liidu juhatus hääks ja otsustas esitada Liidu nõukogule kinnitamiseks.

Ka Tartumaa laulupeo puhkpillikooride kava on Tartumaa osakonna poolt koostatud, kuid Liidu juhatus on nõudnud kavva võetud helitöid enne nende hääkskiitmist tutvumiseks. Kuna enamus kava võetud helitöid on seni kirjastamata, siis L. Liidu juhatus tahab selgitada, kas on sobiv asuda uute helitööde kirjastamisele kümnekonna puhkpillikoori pärast, millised võtavad osa Tartumaa laulupeost, liiati, kui orkestritel on muretsetud juba Lauljate Liidu poolt kirjastatud helitöid, millised pole seisnud laulupidude kavas.

Kihelkondlik laulupäev Allikul.

Alliku Hariduselts korraldab E. Lauljate Liidu loal 1935. a. juunikuus Türi kihelkondliku laulupäeva.

Kavasse võetakse 1935. a. maakondlike laulupäevade laulud. Peokõnet palutakse pidama hra Haridusministrit. Üldjuhud oleks J. Saar ja H. Spirke.

Alliku Hariduseltsi laulukoor on töötanud juba kauemat aega. Praegu on tal 45 lauljat, oma juhatus, kodukord ja ta kuulub E. L. Liidu liikmete hulka. Koori juhhib sügisest saadik õp. H. Spirke, kelle algatusel ka laulupäev peetakse.

Toris hoolitsetakse vana rahvamuusika säilumise eest.

Toris, Pärnumaal, on loodud muuseumiühing vana rahva-vaimuvara säilitamiseks. On otsitud üles mitmeid kohalikke rahvalaulikuid ja -pillimehi, kelledega on

korraldatud rida esinemisi. 3. nov. esineti ruuistse muusika ettekannetega Kilingi-Nõmmel, kus esinemistele sai osaks suur poolehoid.

L. Hellat-Lemba' juubel.

L. Hellat-Lemba 30-aastase muusikalise tegevuse tähistamiseks korraldab Akadeemiline Helikunstnike Selts kontserdi Kaubandus-Tööstuskoja saalis 25. nov. Juubilari kõrval on kaastegevad M. Lang ja prof. A. Lemba.

„Taavet ja Koljat“ tuleb esiettekandele.

J. Tamverk'i oratoorium „Taavet ja Koljat“ tuleb esiettekandele Tallinnas, 8. det. „Estonia“ kontsertsaalis. Kaastegevad: Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor, Riigi Ringhäälingu suurendatud orkester, orel ja solistid K. Ots (tenor), K. Viitol (bariton) ja B. Hansen (bass). Juhatab arvatavasti autor.

Oratoorium koosneb 3-st jaost, 17 numbrist. Tekst on koostatud piibli järele Peeter Singi poolt.

E. Akadeemilise Helikunstnike Selts korraldab

10. a. tegevuse juubeli puhul Kaubandus-Tööstuskoja saalis kammermuusika kontserdi. Kavas: E. Kapp — klaveritrio, R. Päts — soololaule ja Beethoven — septett.

Loodi Hans Kanni mälestamise komitee.

Meie omaaegse agara muusikategelase Hans Kanni mälestuse jäädvustamiseks on loodud Lauljate Liidu Tartumaa osakonna juure vastav komitee, millise ülesandeks on püstitada mälestusmärki Hans Kanni hauale. Komitee pöördub kõigi lauluseltside poole palvega, määrata pidude sissetulekuist teatav protsent Hans Kanni mälestuse jäädvustamise fondi hääks. Anne-tused palutakse maksta Eesti Panga Tartu osakonda H. Kanni mälestusmärgi fondi arvele.

NALI NALJAKS

Need nimed!

Nomina sunt odiosa — nimed on vihataavad! Nähtavasti teadsid seda juba vanad roomlased. Kõneled sa kellestki midagi lõbusat ja nimetatad selle juures selle kellegi nime, siis see keegi tuleb sind varsti karistama. Kuid üldse nimedega juhtub palju halbu sekeldusi. Eriti nende eestistamisega. Kõnelegem

kas või ainult muusikalistet nimedest. Millist viha kõigi muusikaliste terminite vastu pidi tundma see ajakirjanik, keda naerdi sellepärast, et ta „Tannhäuseri“ tõlkis „Kuusemajakesteks“, või see muusikamees, keda naerdi seepärast, et ta tõlkis oma kontserdi kavas „Heimchen am Herd“ („Kilk koldel“) „Kodukeseks maailma äärel“! Samuti võis olla jubedalt vihane selle ajakirja päätoimetaja,

kelle reporter tõlkis „Ruslan ja Ludmila” lihtsalt „Venemaaks ja Ludmillaks” selles hääs arvamises, et „Ruslan” on trükiiviga ja peab olema „Russland”. Ning küllap oli tüli kadunud Karl August Hermann’lgi, kui ta „Laulu ja Mängu Lehes” tõlkis „Cavalleria rusticana” „Talurahva ratsaväeks”, sest miks ta muidu järgmises numbris ruttas öien-dama, et see asi on tõepoolest „Talupoja elukombelik siledus!”

Ja kõige värskem muusikalise tõlke kurioosumina kõneldakse järgmist lugu:

Tuleb noodiärisse maanoormees ja palub nooti „Tädi Sostenuto.”

Ei ole, kahjuks!

Pakutakse muid noote, näiteks „Tädi Annat”, „Kui sa minu tädi näed” ja muud, aga noormees raputab kurvalt pääd, tõrjub kõik need teised tädid tagasi ja ohkab, et nüüd ei oska ta seda nooti enam kusagilt otsida, on kõik noodi-pood käinud läbi.

„Mäletate ehk, kuidas oli helilooja nimi, telliksime kohe välja.” pärib kaupmees.

„Vaata, mitte seda heliloojat ei mäleta. Ega ma seda nooti omale taha. Kooliõpetaja, näe, tuli meile, ütles, et sul linna minek, ole hää ja too mulle üks noot, — kirjutas kõik üles, aga näe, see paberitükk on kadunud! Ainult seda mäletan, et tüki nimi oli saksa keeles „An Tante Sostenuto”, siis oli veel juure kirjutatud „kellele” ja helilooja nimi oli puhta eesti moodi, kas Tõnisson või Martinson või Mikhelson...”

„Te ütlete, et oli juure märgitud „kellale”. Ega siis teie kooliõpetaja seda nooti kellaga hakka mängima?”

„Ei! Ei! Ta mängib seda suurt pilli, teate, niimoodi jalgade vahel!”

„Ahaa! Nüüd mõistab kaupmees:

„Teie kooliõpetaja ei taha mitte „Tädi Sostenuto” vaid „Andante sostenuto” ja mitte kellale vaid cellole, ning helilooja nimi on Jürgenson! Jah! Olge lahke! Kroon viiskümmend“.

Paha, kui palju!

Aastast-aastasse kasvab Lauljate Liidus nende laulu-käsitööliste virm, millised

mõnel põhjusel ei ole leidnud teed trüki-masina alla. Ei tohi mõelda, et selles virmas leiduks ainult nõrku laule! Ei! Sää! on isegi väga häid laule, tuntud meistrite tunnustust väärivaid teoseid, millised aga, kahju küll!, vähemalt esialgu, osutuvad meie kooridele ülejõu käivaiks, nii tehniliselt kui sisuliselt. Selliste raskete laulude kirjutamine on sama hädasohtlik kui nõrkade laulude kirjutamine: neid ei taha keegi osta, jäävad riiuile tolmuma, või kui ostetakse, siis tõrvatakse Lauljate Liitu, autorit, eesti muusikat, kogu kultuuri ja Euroopat, ning teab veel mida, sellise „rämpsu“ produtseerimise eest.

Ainult heliloojale ja muile muidu-muusikameestele see käsitööliste virm pakub huvi ja rahuldust. Nagu mujal asutis küllalised ajaviiteks sorivad vanu ajakirju või pildiraamatuid, nii Lauljate Liidus tavaliselt nõutakse lauale see käsitööliste virm, kui keegi muusikamees sää! kedagi või midagi oodates tahab viita aega. Ning siis soritakse „nois koltunud lehtedes“ suure süvenemisega, et ei märkagi, kuidas aeg kaob.

Nii hiljuti üks meie populaarsemaid ja tunnustatuid heliloojaid, sirvides selles varaaidas, erilise huviga peatus teatava laulu juures, analüüsis seda põhjalikult ja igakülgelt juuresolijatele, lõpuks tunnustades selle võrdlemisi õnnestunud asjakasaks, välja arvatud teatavad kohad, millised tema isiklikult oleks kirjutatud teisiti.

„Huvitav, kes on selle laulu autor?” tärkas tal siis meeles küsida.

Ei olnudki väga suur ta üllatus, kui juhiti tähelepanu käsitööliste nurgale, kus autorina figureeris — küsija enda nimi! Ning selle all aastaarv, mida kirjutati kaunis tükikese aja eest.

„Sellepärast oli nii tuttav käekiri!” katsus ta pehmendada oma eksimuse te-ravust. Aga kui see lause paisutas juuresolijate naerulagina veelgi suuremaks, siis lausus ta vabandavalt:

„Mul on ju neid laule nii palju!”

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: R. RITSING
A. ÜKSIP, E. REINING, A. LOORITS

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

A-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42, 1934

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Uudis! Kodumaa töö!

Vilepillid, suured ja väikesed trummid, ksülofonid, türgi trummid, hispaaniagitarrid, taldrekud, trianglid, kellamängud (Klockenspiel), Korea tempel-plokid, tamburiinid oleme valmis saanud ja soovitame võistlemata hindadega:

Keelpillid, nende osad, kastid ja keeled tuntud häduses alati saadaval.

Parandused hästi ja odavasti. Koolidele ja seltsidele suuremal hulgal 0/0 0/0

August Kristal'i

keelpillide tööstus.

Tallinn, V. Pärnu mnt. 12, tel. 462-60.

Gustav Ernesaks

SOOLOLAULE

1. Hulkur Kr. 1.—
2. Hämardunud rannal „ 0,80
3. Üle vabanenud vete „ 1,30
4. Kellele „ 0,60
5. All valgete kaskede „ 0,80
6. Pää kohal toomeke „ 0,80

Pääladu ja üksikmüük

Eesti Lauljate Liidus

Tallinn, Lai tän. 7

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tünnid, klaver ja orel. Tallinnas ja väljaspool. Tallinn, Pikk 66—1.

AUGUST PERMANN

O-ü „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.

NIINA MURRIK-POLONSKY

klaveristuudio

Tallinn, Tõnismägi 7. Tel. 449-58.
Kõnetunnid 9-10 ja 4-6.

Perioodiline väljaanne meeskooridele

„EESTI MEESLAUL“

I anne

E. Vörk: „Meeste laul“ E.L.L. liikmeile 10 s., teistele 15 s.

II anne

E. Vörk: „Legend“ E.L.L. liikmeile 20 senti, teistele 30 s.

III anne

E. Tubin: „Karjase laul“ E.L.L. liikmeile 10 s. teistele 15 s.

V anne

E. Vörk: „Muinasjutt“ E.L.L. liikmeile 10 s., teistele 15 s.

E. Lauljate Liidu väljaanne

Tallinn, Lai t. 7

Ilmus trükist J. ZEIGER

„Eesti Rahvaviisid“

Monograafia Hind Kr. 7.50

Monograafia on suurim ja põhjalikem teos eesti rahvamuusika üle.

Monograafia toob üle viiesaja tüübilise rahvaviisi koos nende igakülgse ajaliku analüüsiga.

Monograafia ulatab rahvale tagasi selle, mis rahvalt on korjatud.

Monograafia tiraaž peaaegu tervenisti on ette tellitud, mispärast vabamüügile tuleb vaid piiratud arv eksemplare.

Muusikasõbrad, raamatukogud, koolid, õpetajad!

Rutake selle huvitava teose tellimisele!

EESTI LAULJATE LIIDU KIRJASTUS

TALLINN, LAI TÄN. 7

Kultuurkapitali Helikonsti
Sihtkapitali Kirjastusfondi

uudisväljaandeid:

- J. Aavik: „Tervitused“ sopranile või tenorile Kr. 1.—
M. Saar: „Sügisene lill“ baritonile 1.—
A. Vedro: „Eesti rapsoodia nr. 2“ klaverile „ 2.70
R. Päts: „Laste ringis“, laulutsükl I 1.80
A. Karafin: „Legend“ viiulile 1.90
H. Känd: „Poème d'amour“ violoncellole . . . 1.—
A. Kapp: „Minu süda, rõõmustele!“ orelile „ 1.—

Pääladu ja üksikmüük

Lauljate Liidu büroos, Tallinn, Lai tän. 7